

Helyi Esélyegyenlőségi Program

Biharnagybajom Községi
Önkormányzat

2023-2028

Felülvizsgálva 2025. októberben

Tartalom

Bevezetés.....	3
A település bemutatása.....	4
Értékeink, küldetésünk.....	9
Célok.....	9
A Helyi Esélyegyenlőségi Program Helyzetelemzése (HEP HE).....	11
1. Jogszabályi háttér bemutatása.....	11
2. Stratégiai környezet bemutatása.....	12
3. A mélyszegénységben élők és a romák helyzete, esélyegyenlősége.....	14
4. A gyermekek helyzete, esélyegyenlősége, gyermekszegénység.....	42
5. A nők helyzete, esélyegyenlősége.....	64
6. Az idősek helyzete, esélyegyenlősége.....	72
7. A fogyatékkal élők helyzete, esélyegyenlősége.....	81
8. Helyi partnerség, lakossági önszerveződések, civil szervezetek és for-profit szereplők társadalmi felelősségvállalása.....	87
9. A helyi esélyegyenlőségi program nyilvánossága.....	88
A Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Terve (HEP IT).....	90
1. A HEP IT részletei.....	90
A helyzetelemzés megállapításainak összegzése.....	90
Jövőképünk.....	92
Az intézkedési területek részletes kifejtése (kitöltése javasolt, opcionális).....	92
2. Összegző táblázat - A Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Terve (HEP IT).....	106
3. Megvalósítás.....	115
3.1 A megvalósítás előkészítése.....	115
3.2 A megvalósítás folyamata.....	115
3.3 Monitoring és visszacsatolás.....	118
3.4 Nyilvánosság.....	118
3.6 Érvényesülés, módosítás.....	119
4. Elfogadás módja és dátuma.....	120

Helyi Esélyegyenlőségi Program (HEP)

Bevezetés

Összhangban az Egyenlő Bánásmódról és az Esélyegyenlőség Előmozdításáról szóló 2003. évi CXXXV. törvény, a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról szóló **2021.06.30-án módosított 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet alapján megjelent Belügyminisztérium „Módszertani útmutató a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szempontjaihoz és a program felülvizsgálatához” c. dokumentum szerint átdolgozva, Biharnagybajom Község Önkormányzata Helyi Esélyegyenlőségi Programban rögzíti az esélyegyenlőség érdekében szükséges feladatokat.**

Az önkormányzat vállalja, hogy az elkészült és elfogadott Esélyegyenlőségi Programmal összehangolja a település más dokumentumait¹, valamint az önkormányzat fenntartásában lévő intézmények működtetését. Vállalja továbbá, hogy az Esélyegyenlőségi Program elkészítése során bevonja partneri kapcsolatrendszerét, különös tekintettel a köznevelés állami és nem állami intézményfenntartóira. Jelen helyzetelemzés az Esélyegyenlőségi Program megalapozását szolgálja.

A program felépítése

Az esélyegyenlőségi program **helyzetelemzésből és intézkedési tervből áll.**

A **helyzetelemzés célja** annak megállapítása, hogy a településen élő hátrányos helyzetű társadalmi csoportok a teljes lakossághoz viszonyítva milyen jövedelmi, foglalkoztatási, képzettségi, szociális, lakhatási, területi, egészségügyi mutatókkal rendelkeznek, és ezek alapján a település milyen esélyegyenlőtlenségi problémákkal küzd.

Az **intézkedési tervet** a helyzetelemzés alapján kell készíteni. A helyzetelemzés során feltárt problémák komplex kezelése érdekében a településeknek beavatkozásokat kell tervezniük.

Az esélyegyenlőségi program felülvizsgálata

A helyi esélyegyenlőségi programot öt évre kell tervezni. Időarányos megvalósulását, illetve a helyzetelemzésben feltártak esetleges megváltozását két évente át kell tekinteni, és a helyi esélyegyenlőségi programot felül kell vizsgálni.

A program elkészülését a Társadalmi Esélyteremtési Főigazgatóság esélyegyenlőségi mentora segítette.

A 2025. október havi felülvizsgálat megállapításait dőlt Times New Roman betűtípussal és barna színnel jelöljük.

A település bemutatása

Biharnagybajom község Hajdú-Bihar vármegye délnyugati részében, a Nagy-Sárrét szívében, Debrecen vármegyeszékhelytől 60 km-re található. A település mind közúton, mind vasúton megközelíthető. Közúton a járásközpont Püspökladánytól 16 kilométer, Berettyóújfalutól (a választókerületi központtól) 25 kilométer távolságban érhető el. Vasútállomása a Püspökladány-Szeghalom mellékvonalon helyezkedik el.

A település történelmi háttere

Bajon - a századokon keresztül használt korábbi írott és ejtett alakja Bajomnak – első írásos említése a Várad Regrestumban található egy 1215. évi esetben. Az ismertetett peresetből kiderül, hogy a XIII. század második évtizedében két szorosan egymás mellé települt, de azonos nevű falu volt. Az egyik szabad, mondhatjuk, nemes birtokosoké, a másikban pedig a bihari várhoz szolgálattal tartozó várnépek éltek.

A tatárjárás idején a pusztítás mértéke csekélyebb volt az országosnál, hiszen a mocsárvilágba el lehetett menekülni. Bajon első templomának helyét a későbbi Nagybajom legnyugatibb részére, a Gyalogér partjára lokalizálták. Ez az Árpád-kori templom a XVII. század közepén még állott. A földesúri kúria helyét nagy valószínűséggel a később Nagybajomnak nevezett településrészre azonosítjuk, ott, ahol a XV-XVI. század fordulóján kezd kiépülni a későbbi bajomi vár. A vár falának maradványai, bástyái a XVIII. század közepén még láthatóak voltak. 1517 őszi királyi adományozó levélben Nagybajon és Kisbajon két - megkülönböztető jelzővel ellátott nevű - településként szerepel. Kisbajom a 17. században lakott hely volt, de nem független helyiségként, hanem Nagybajom részeként létezett. "Nagy és Kis Bajom... egyé olvadtak. A török elleni visszafoglaló háború után Bajom is a kamara kezelésébe került, majd Eszterházy Pál herceg kezére.

Gyökeres változást a XIX. század végi társadalmi, gazdasági átalakulás eredményezett a helyiek életében. A mocsarak lecsapolása, a vasút, a közút megépülése, a háziipar (gyékényfonás) virágzása mind a polgárosodás folyamatát jelzik. A közigazgatás átszervezése révén Biharnagybajom lett Bihar vármegye sárréti járásának székhelye.

A fejlődés az I. világháború kitörése után megtorpant. 1919-ben a község rövid időre román megszállás alá került. A világháborút lezáró trianoni döntés, az új határok létrejötte negatív hatással voltak a településre. A II. világháború szintén jelentős emberáldozatokat követelt Biharnagybajomban, 1944. október 8-15-ig súlyos német-szovjet csaták színhelye volt a község.

A háborúk után változást az olajipar hozott (MASZOLAJ). Hirtelen megnövekedett a lakosság száma (1959-ben közel 6000 fő). Az olajbányászat azonban a 60-as években teljesen megszűnt, elköltözött az Ostyagyár is, a Dózsa Tsz és a késüzem maradtak. A 60-as évektől kezdve a népesség jelentősen csökkent, a fiatalok elvándoroltak.

Biharnagybajom híres szülötte Szűcs Sándor néprajzkutató, író, etnográfus, aki 1903. október 23-án született Biharnagybajomban, kunsági származású kisnemesi családban. Szűcs Sándor szülőháza a falu kulturális életének fontos színtere. Jelenleg Szűcs Sándor emlékház és kovácsmúzeumként látogatható, ahol évente hagyományörző tábort is rendeznek a gyermekek részére, illetve a település iskolája is az ő nevét viseli.

A felülvizsgálat során megállapítást nyert, hogy Biharnagybajom esetében az elmúlt időszakban jelentős változás nem történt.

Infrastruktúra

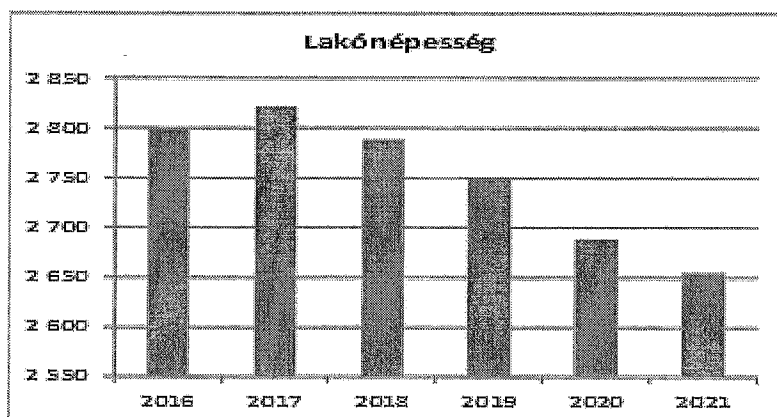
Biharnagybajom lakásállománya átlagosan 1100 ingatlanból áll. A lakások döntő többsége családi ház jellegű, legnagyobb része kétszobás. Az elektromos áram, az ivóvíz hálózat, illetve a telefon és internet szolgáltatás a település teljes belterületén elérhető. A szennyvíz- és földgáz hálózat a Béke-telep nevű településrész kivételével a többi ingatlan részére hozzáférhető. A település útjainak közel 70 %-a aszfalttal burkolt út, míg további kb. 20 % rendelkezik útalappal, a többi egyelőre kiépítetlen földút. A Sárréti Kistérség minden települése megközelíthető közúton és vasúton, ennek következtében a Hajdú-Volán járatai minden településen biztosítják a tömegközlekedést. A Békés- és Hajdú-Bihar vármegyei települések közötti tömegközlekedést pedig a MÁV Zrt. járatai biztosítják.

Demográfia

Az országos demográfiai viszonyok sajátosságai tükröződnek Biharnagybajomban is. A több évtizede tartó elvándorlás, a csökkenő természetes szaporodás eredményeként **a településen is a lakosság számának csökkenő tendenciája figyelhető meg.** Ez figyelhető meg az 1. számú táblázatban.

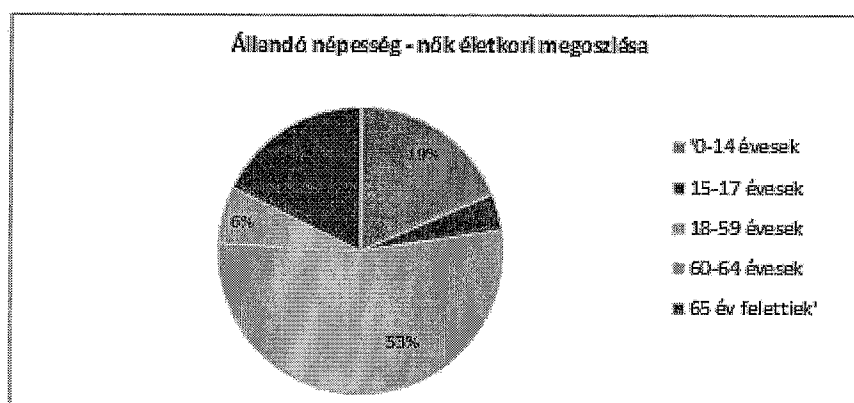
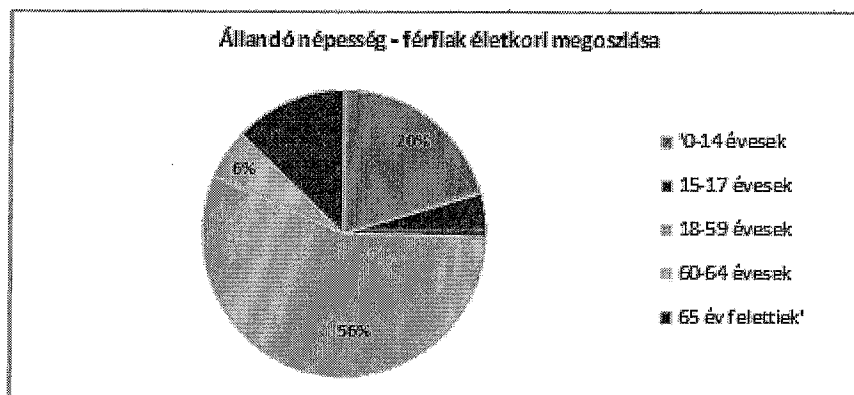
Év	Fő (T5 001)	Változás
2016	2 800	bázis év
2017	2 822	100,79%
2018	2 788	99,80%
2019	2 750	98,64%
2020	2 689	97,78%
2021	2 655	98,74%

Forrás: Önkormányzati adatok

2. számú táblázat- Állandó népesség összetétele nemek és korcsoportok szerint (2021.)					
Korcsoport	Fő			Az állandó népességből a megfelelő korcsoportú nők és férfiak aránya (%)	
	Férfiak	Nők	Összesen (TS 003)	Férfiak (TS 005)	Nők (TS 007)
Állandó népesség száma (férfiak TS 004, nők TS 006)	1 370	1 285	2655	51,60%	48,40%
0-2 évesek (összes száma TS 008, aránya TS 009)			119	4,48%	
0-14 éves (férfiak TS 010, aránya TS 011; nők TS 012, aránya TS 013)	280	238	518	10,55%	8,96%
15-17 éves (férfiak TS 014, aránya TS 015; nők TS 016, aránya TS 017)	68	53	121	2,56%	2,00%
18-59 éves (férfiak TS 018, aránya TS 019; nők TS 020, aránya TS 021)	768	683	1451	28,93%	25,73%
60-64 éves (férfiak TS 022, aránya TS 023; nők TS 024, aránya TS 025)	77	83	160	2,90%	3,13%
65 év feletti (férfiak TS 026, aránya TS 027; nők TS 028, aránya TS 029)	177	228	405	6,67%	8,59%

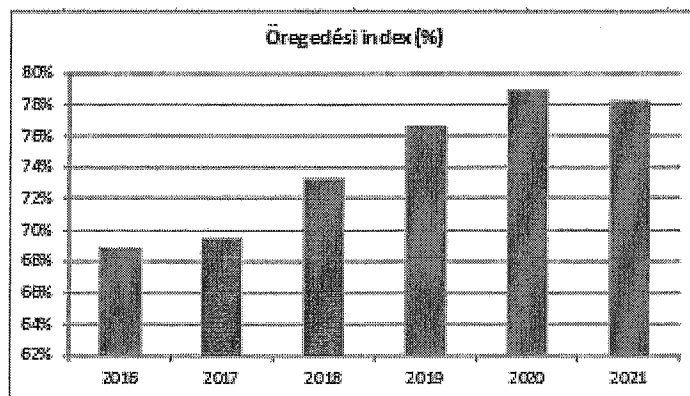
Forrás: Önkormányzati adat

A lakosság több mint felét az aktív korúak teszik ki. Az állandó népességből 1-4%-kal kevesebb a nők száma 64 éves korig, mint a férfiak száma. A 65 év feletti korosztály összetétele viszont fordított arányt mutat, vagyis a nők száma 51 fővel több a férfiakhoz képest.

3. számú táblázat - Öregedési index			
Év	65 év feletti állandó lakosok száma (fő) (TS 026 és TS 028 összesen)	0-14 éves korú állandó lakosok száma (fő) (TS 010 és TS 012 összesen)	Öregedési index % (TS 030)
2016	390	566	68,90%
2017	391	563	69,45%
2018	403	550	73,27%
2019	410	535	76,64%
2020	411	521	78,89%
2021	405	518	78,19%

Forrás: Önkormányzati adat

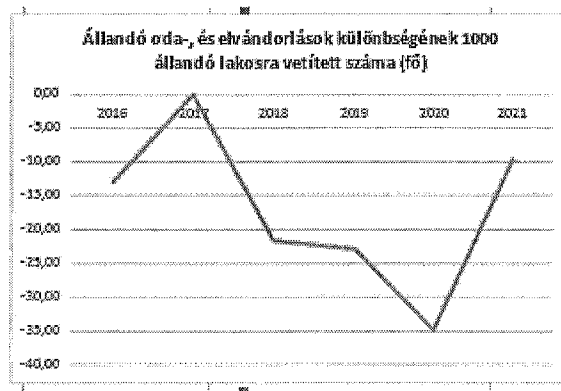

Az öregedési index azt mutatja meg, hogy mennyi az idős népesség aránya a fiatal népességhez képest.

Településünkön 100% alatti az öregedési index, azaz kevesebb a 65 év feletti idős ember, mint a 15 év alatti gyermekkorú népesség, vagyis **a településen inkább fiatalabb emberek élnek, ami általában egy aktív és növekvő közösséget jelezhetne, ha nem lenne olyan magas az elköltözők aránya.**

4. számú táblázat - Belföldi vándorlások	
Év	Állandó oda-, és elvándorlások különbségének 1000 állandó lakosra vetített száma (fő) (TS 031)
2016	-12,87
2017	0,00
2018	-21,67
2019	-22,96
2020	-34,99
2021	-9,63

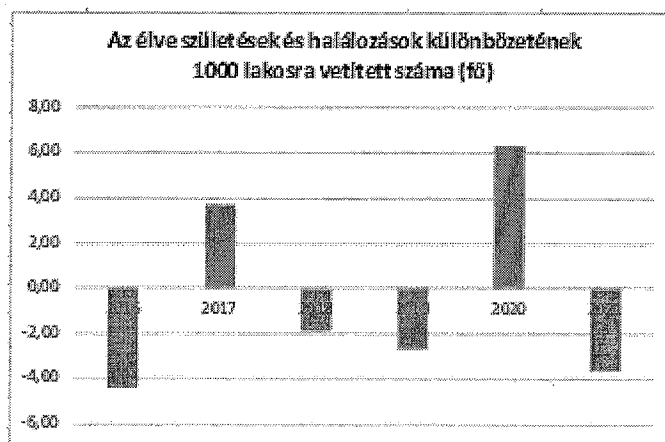
Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

Az elmúlt évekhez (2016-2022) hasonlóan továbbra is több az elvándorlások száma, mint az odavándorlások száma településünkön. Ez abból adódik, hogy a közeli, s bizonyos esetekben a távolabbi városok munkaerő elszívó hatása jelentős. Településünkön az önkormányzat főleg az intézményeiben tud biztosítani foglalkoztatást, valamint további három gazdálkodó szervezet kínál nagyobb létszámú munkahelyet a lakosság számára. Ennek következtében az aktív korú lakosság jelentős része a környező városokba költözik el, ahol munkát vállalhat, illetve középiskolai, felsőoktatási tanulmányokat folytathatnak a munkát vállaló szülők gyermekei. 2016-ban kiugróan magas volt az elvándorlások száma.

5. számú táblázat - Természetes szaporodás	
Év	Az élve születések és halálozások különbségének 1000 lakosra vetített száma (fő) (TS 032)
2016	-4,41
2017	3,70
2018	-1,87
2019	-2,68
2020	6,29
2021	-3,61

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

A természetes szaporodás negatív irányát erősíti a lakosságszám csökkenése és az elvándorlás növekedése. E két hatás együtt járul hozzá a település népességének folyamatos csökkenéséhez. 2020-ban már pozitív irányba mozdult el a születések száma és a halálozások számának különbsége, reméljük ez a tendencia megmarad, vagy tovább javul az elkövetkező években. Ugyanakkor sajnos az is látható az adatokból, hogy 2021-ben a covid járványnak köszönhetően magas volt az elhalálozások száma.

A település lakossága 2025. októberben 2526 fő, ami sajnos továbbra is csökkenő tendenciát mutat.

Értékeink, küldetésünk

Küldetésnyilatkozat

Biharnagybajom Községi Önkormányzat:

- az esélyegyenlőségi politikáját munkáltatói szerepkörben, közvetlen szolgáltatásai során, intézményfenntartói szerepkörében, pályázóként és a közpolitikák alakítójaként érvényesíti;
- az esélyegyenlőséggel kapcsolatos tevékenysége során mindent megtesz annak érdekében, hogy az egyes projektek kidolgozásában az érdekelt civil szerveződések is aktív szerepet kapjanak, elősegítve ezzel a település lakosságának ilyen irányú szemléletváltását is;
- elkötelezett az egyenlő esélyek biztosításáért: minden lakos számára lehetővé kívánja tenni, hogy megkülönböztetés nélkül dolgozhasson, tanulhasson és élhessen a településen;
- a képviselő-testület és szervei döntésein keresztül is kifejezi elkötelezettségét az esélyegyenlőség területén;
- a jogszabályokban meghatározott, ilyen irányú kötelező feladatok ellátásán túl a társszervekkel, civil szerveződésekkel, egyházzal, önszerveződésekkel, társulásaival, egyesületeivel és alapítványokkal együttműködve közösen törekszik érvényre juttatni az esélyegyenlőség eszméjét a társadalmi élet minden területén;
- ösztönözi a hátrányos helyzetű csoportokat és egyéneket, hogy vegyenek részt a helyi közösség életében;
- esélyegyenlőségi politikáját minél szélesebb körben megismerteti a helyi munkáltatókkal, munkavállalókkal, a helyi polgárokkal és a partner szervezetekkel

Célok

A program céljai

A program prioritásai (szinergiában a Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia *felzárkózási-politikai céljaival*):

- csökkenjen a szegénységben vagy társadalmi kizáródásban élők aránya,
- csökkenjen a hátrányos helyzetű gyermekek társadalmi lemaradása, gyengüljenek a szegénység átörökítésének tendenciái,
- csökkenjenek a hátrányos helyzetű és nem hátrányos helyzetű csoportok közötti társadalmi különbségek.

A Helyi Esélyegyenlőségi Program átfogó célja

Biharnagybajom település Önkormányzata az Esélyegyenlőségi Program elfogadásával érvényesíteni kívánja:

az egyenlő bánásmód, és az esélyegyenlőség biztosításának követelményét,
a közszolgáltatásokhoz történő egyenlő hozzáférés elvét,
a diszkriminációmentességet,
szegregációmentességet,

a foglalkoztatás, a szociális biztonság, az egészségügy, az oktatás és a lakhatás területén a helyzetelemzés során feltárt problémák komplex kezelése érdekében szükséges intézkedéseket. A köznevelési intézményeket – az óvoda kivételével – érintő intézkedések érdekében együttműködik az intézményfenntartó központ területi szerveivel (tankerülettel).

A településen élő hátrányos helyzetű csoportok helyzetének feltérképezése és a feltárt problémák komplex kezelésre szolgáló (más települési programokkal összehangolt) intézkedési terv megalkotása, a helyben érintett szereplők bevonásával, szükség szerint a települések közötti együttműködések kialakításával.

A HEP helyzetelemző részének célja

Elsődleges célunk számba venni a 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet 1. § (2) bekezdésében nevesített, esélyegyenlőségi szempontból fókuszban lévő célcsoportokba tartozók számát és arányát, valamint helyzetét a településen.

E mellett célunk a célcsoportba tartozókra vonatkozóan áttekinteni a szolgáltatásokhoz történő hozzáférésük alakulását, valamint feltárni az ezeken a területeken jelentkező problémákat.

További célunk meghatározni az e csoportok esélyegyenlőségét elősegítő feladatokat, és azokat a területeket, melyek fejlesztésre szorulnak az egyenlő bánásmód érdekében.

A célok megvalósításának lépéseit, azok forrásigényét és végrehajtásuk tervezett ütemezését az HEP IT tartalmazza.

A HEP IT célja

Célunk a helyzetelemzésre építve olyan beavatkozások részletes tervezése, amelyek konkrét elmozdulásokat eredményeznek az esélyegyenlőségi célcsoportokhoz tartozók helyzetének javítása szempontjából.

További célunk meghatározni a beavatkozásokhoz kapcsolódó kommunikációt.

Szintén célként határozzuk meg annak az együttműködési rendszernek a felállítását, amely a programalkotás és végrehajtás során biztosítja majd a megvalósítás, nyomon követés, ellenőrzés-értékelés, kiigazítás támogató strukturális rendszerét, vagyis a HEP Fórumot és a hozzá kapcsolódó tematikus munkacsoportokat.

A HEP jelentősége

A HEP-ek nem csupán a felzárkózási stratégia településszintű megvalósításának alapegységei, hanem fontos szerepet töltenek be a kormányzati konzultációs rendszerben azzal, hogy megteremtik a lehetőséget a kormányzati célok társadalmasítására, a fejlesztési elképzelésekhez történő csatlakozásra és fordított irányban az alulról felfelé történő információáramlásban is lehetőséget biztosítanak a településszintű előrehaladás nyomon követésére és fejlesztési igények megfogalmazására a felzárkózási, esélyteremtési feladatokhoz kapcsolódóan

A Helyi Esélyegyenlőségi Program Helyzetelemzése (HEP HE)

1. Jogszabályi háttér bemutatása

1.1 A program készítését előíró jogszabályi környezet rövid bemutatása

Az Alaptörvény 4. módosításával bekerült a XV. cikk (4) pontjaként, hogy „Magyarország az esélyegyenlőség és a társadalmi felzárkózás megvalósulását külön intézkedésekkel segíti.”

A helyi esélyegyenlőségi program elkészítését az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (továbbiakban: Ebktv.) előírásai alapján végeztük. A program elkészítésére vonatkozó részletszabályokat a törvény végrehajtási rendeletei,

- a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról” szóló 321/2011. (XII.27.) Korm. rendelet „2. A helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének szempontjai” fejezete és 2021.06.30-i módosítása
- a Belügyminisztérium honlapján megjelent „MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szempontjaihoz és a program felülvizsgálatához” alapján alkalmaztuk, különös figyelmet fordítva a
- a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (továbbiakban: Mötvt.)
- a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (továbbiakban: Szt.)
- a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény (továbbiakban: FIt.)
- a nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény (továbbiakban: nemzetiségi törvény)
- az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (továbbiakban: Eütv.)
- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (továbbiakban: Gyvt.)
- a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény (továbbiakban: Nkntv.) szabályozzák.

2. Stratégiai környezet bemutatása

A felzárkózás politika alapidokumentumaként Magyarország Kormánya 2011-ben fogadta el a Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégiát [1430/2011. (XII. 13.) Korm. hat.], majd 2014-ben annak frissítéseként a Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia II-t [1603/2014. (XI. 4.) Korm. hat.] 2021-ben elkészült a **Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030** (MNTFS 2030), amely a következő 10 évre alapozza meg a felzárkózás-politika fő irányait.

Új Roma Stratégia (2019-2030)

Nemzeti Ifjúsági Stratégia (2009-2024)

„Legyen jobb a gyermekeknek” Nemzeti Stratégia (2007-2032)

Nők és Férfiak Társadalmi Egyenlőségét Elősegítő Nemzeti Stratégia (2010-2021)

Idősügyi Nemzeti Stratégia (2010-2022), (2023-2024)

Országos Fogatékosságügyi Program (2015-2025)

A HEP-ekben leképeződik a felzárkózási stratégia szemlélete, így azok a felzárkózás politika helyi szintű részeként és a végrehajtás eszközeiként működnek.

A helyi felzárkózás politika tervezési alapjaként épít a HEP-ekre a Pénzügyminisztérium összefogásában készült **Nemzeti Fejlesztés 2030, Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció** is.

Az Ebktv. 31. § (2) bekezdése értelmében a **programalkotás során gondoskodni kell a HEP és a települési önkormányzat által készítendő egyéb fejlesztési tervek, koncepciók, továbbá a köznevelési esélyegyenlőségi terv, illetve a szakképzési esélyegyenlőségi terv és az integrált településfejlesztési stratégia antiszegregációs célkitűzéseinek összhangjáról.**

2.1 Kapcsolódás helyi stratégiai és települési önkormányzati dokumentumokkal, koncepciókkal, programokkal

Vonatkozó, helyi rendeletek

- Települési támogatás megállapításának, kifizetésének, folyósításának szabályairól szóló 5/2023. (III.31.) önkormányzati rendelet *megszűnt*
- A 12/2020. (IV.27.) számú polgármesteri határozattal elfogadott Gazdasági program *megszűnt*
- Az önkormányzat 2023. évi költségvetéséről szóló 3/2023. (III.13.) önkormányzati rendelet *megszűnt*
- A nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvízzel kapcsolatos kötelező helyi közszolgáltatásról szóló 4/2015. (II. 27.) önkormányzati rendelet
- A háziorvosi, fogorvosi, védőnői, iskola-egészségügyi és ügyeleti ellátási körzetekről szóló 16/2016. (IX.30.) önkormányzati rendelet
- "Biharnagybajom hazavár" felsőoktatási tanulmányi ösztöndíjról szóló 19/2016. (XI.7.) önkormányzati rendelet
- A szociális célú tüzelőanyag támogatás helyi szabályairól szóló 18/2017. (XII.1.) önkormányzati rendelet *megszűnt*

- 19/2023. (XI. 29.) önkormányzati rendelet a szociális jellegű támogatások megállapításának, kifizetésének, folyósításának szabályairól
- 45/2025. (IV. 30.) számú KT határozat a 2025-2029 időszakra vonatkozó gazdasági program elfogadásáról
- 7/2025. (II. 27.) önkormányzati rendelet az Önkormányzat 2025. évi költségvetéséről
- 14/2025. (VI. 26.) önkormányzati rendelet a szociális célú tüzelőanyag támogatás helyi szabályairól

Biharnagybajom Község **Helyi Építési Szabályzatának** megállapításáról 2005-ben megalkotott és egységes szerkezetbe foglalt változata 2015-ben került elfogásra a Képviselő-testület 9/2015. (IV.23.) számú rendeletével. Az előírások területi hatálya kiterjed Biharnagybajom község egész közigazgatási területére. A település közigazgatási területén területet felhasználni, továbbá telket alakítani, építményt, építményrészt, épületegyüttest építeni, átalakítani, bővíteni, felújítani, helyreállítani, korszerűsíteni és lebontani, rendeltetését megváltoztatni és ezekre hatósági engedélyt adni fenti jogszabály rendelkezéseinek megfelelően lehet. A település településszerkezeti terve a településfejlesztési koncepción alapul.

Az önkormányzat vizsgálja a lehetőségét az önazonossággal kapcsolatos helyi törvény szükségességének.

2.2 A helyi esélyegyenlőségi program térségi, társulási kapcsolódásainak bemutatása

Biharnagybajom Községi Önkormányzat szociális alapellátási feladatai közül a szociális ékezetetést, házi segítségnyújtást, időskorúak nappali ellátását, demens személyek nappali ellátását, támogató szolgálatot, illetve a bölcsődei ellátást integráltan a kabai Tamasz Családsegítő és Gyermekjóléti Társulás tagjaként, a társulás által fenntartott Tamasz Szociális Alapszolgáltatási Központ közös intézmény útján látja el. A gyermekjóléti és családsegítési feladatokat 2023. augusztusától az újonnan alapított helyi intézmény a Bajomi Biztos Pont látja el, mely integráltan biztos kezdet gyerekházat is működtet.

A nevelési feladatokat egyrészt az iskola esetében a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ irányítása alatt álló Szűcs Sándor Általános Iskola útján látja el, míg az óvodai nevelés esetében önkormányzati fenntartású intézmény a Biharnagybajomi Mosoly-Vár Óvoda látja el a feladatot 2023. szeptemberétől.

Az önkormányzat az egészséges ivóvíz és szennyvízelvezetés biztosítását – mint kötelező feladatot - a Tiszamenti Regionális Vízmű Zrt.-vel kötött szolgáltatási szerződés útján látta el.

Biharnagybajom Községi Önkormányzat az alábbi társulások tagja:

- Biharnagybajom – Sárrétudvari Víziközmű Beruházási Társulás 2024.12.31-én megszűnt
- Sárrétudvari és Térsége Ivóvízminőség-javító Társulás

- Bihari Szilárd Hulladéklerakó és Hasznosító Társulás
- Debreceni Agglomerációs Hulladékgazdálkodási Társulás
- Kabai Tamasz Családsegítő és Gyermekjóléti Társulás
- *Versenyképes Járások Programban való részvételhez alakított Konzorcium Biharnagybajom, Bihardancsháza, Bihartorda, Nagyrábé és Sáp települések Önkormányzatai között.*

2.3 A települési önkormányzat rendelkezésére álló, az esélyegyenlőség szempontjából releváns adatok, kutatások áttekintése, adathiányok kimutatása

A helyzetelemzés alapját szolgáló statisztikai adatokat a Központi Statisztikai Hivatal, az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (TeIR) adatbázisaiból, valamint a helyi nyilvántartásokból gyűjtöttük össze. Felhasználtuk az ágazati beszámolók megállapításait és a szakemberek tapasztalatait is. A helyi adatgyűjtést az intézmények vezetői és munkatársai végezték el.

A romák helyzetének vizsgálatakor felmerülő alapprobléma, hogy hivatalos etnikai adatok nem, vagy csak korlátozott mértékben állnak rendelkezésre. A 2011. évi népszámlálás során azt tapasztaltuk, hogy legtöbb roma nem vallotta magát roma állampolgárnak.

Az esélyegyenlőségi program készítésekor az országos adatbázisokban a 2017. évi adatok még nem elérhetőek. Ezeket az adatokat az önkormányzatnál végzett helyi adatgyűjtés szolgálta.

3. A mélyszegénységben élők és a romák helyzete, esélyegyenlősége

A mélyszegénység viszonylag új, de napjainkban egyre gyakrabban használt fogalom. Elsősorban azt a jelenséget értjük rajta, amikor valaki, vagy valakik tartósan a létminimum szintje alatt élnek és szinte esélyük sincs arra, hogy abból a helyzetből önerőből kitörjenek.

„Magyarország az Európa 2020 Stratégiának a szegénység csökkentését szolgáló céljához kapcsolódva a gyermekes családok szegénységi rátájának, a súlyos anyagi nélkülözésben élők számának, valamint a nagyon alacsony munkaintenzitású háztartásban élők számának 20-20%-os csökkentését vállalta 2020-ig; ez – a három indikátor által lefedett népesség közötti átfedések kiszűrésével – 450 ezer fő szegénységből való kiemelésével egyenértékű. A jelenlegi tendenciák folytatódása esetén Magyarország – kevés uniós állam egyikeként – jó eséllyel eléri, illetve túl is teljesíti a kitűzött célt.

Az MNTFS. átfogó céljai – szinkronban az Európa 2020 stratégia hazai szegénység csökkentési céljaival – a következők:

1. A szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élők arányának csökkentése, különös tekintettel a roma népességre.
2. A szegénység, szociális kizáródás újra termelődésének megakadályozása.
3. A társadalmi gazdasági javakhoz történő egyenlő esélyű hozzáférés javítása, a társadalmi összetartozás erősítése.”

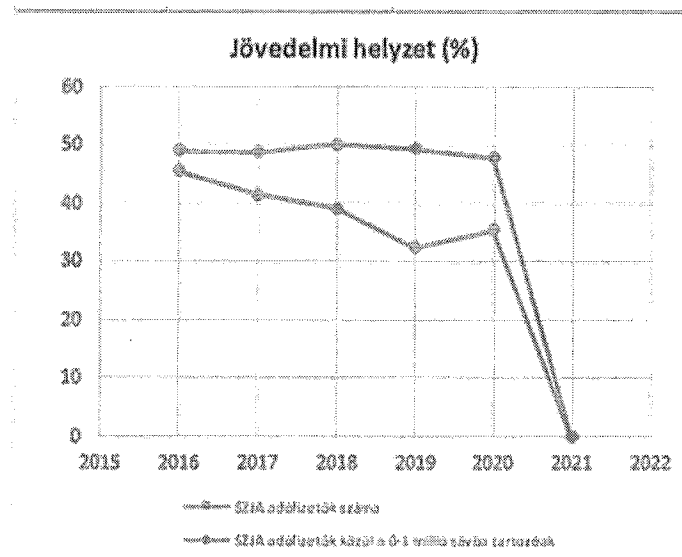
3.1 Jövedelmi és vagyoni helyzet

A 3.1 számú táblázatból megállapítható, hogy 2020-ig még javulás volt megfigyelhető a település lakóinak a jövedelmi helyzetében, azonban ezután (amiről sajnos nem rendelkezünk adattal) a Covid vilájárvány, illetve a magas infláció következtében, - ami jelenleg nagy mértékben csökkenti a fizetések reálértékét - **jelentősen visszaesett a lakosság jövedelmi helyzete**. Erre lehet következtetni abból is, hogy egyre többen veszik igénybe a különböző szociális támogatási formákat.

3.1. számú táblázat - Jövedelmi helyzet		
Év	Az SZJA adófizetők száma	Az SZJA adófizetők közül a 0-1 millió forintos jövedelemsávba tartozók
	az állandó népesség %-ában (TS 059)	az állandó népesség %-ában (TS 060)
2016	49,04	45,38
2017	48,72	41,38
2018	50,04	39,00
2019	49,38	32,33
2020	47,75	35,36
2021	n.a.	n.a.

Forrás: TeIR, KSH Tstar

A településen lakók életkörülményeinek romlására enged következtetni az a tény is, hogy **egyre több a településen a romló állagú, elhanyagolt, lelakott lakóépület. Sok az üresen álló, lakatlan ház, melyek között nagy számban található olyan amelyekre korábban családtámogatási állami támogatást vettek igénybe.** Ezek a házak sosem voltak jó minőségűek, a hitelek miatt „eltűnt” tulajdonosok távozása után pedig az enyészeté lesznek. Az új lakások építésének gátat szab az is, hogy a település elhelyezkedése, infrastruktúrája, gazdasági potenciáljának hiánya miatt az ingatlanok ára elég alacsony, sokkal jobban megéri használt lakást vásárolni és azt felújítani. Az épületek elhanyagoltságának a másik oka az, hogy sok ház tulajdonosa elhalálozott és a messze élő örökösök nem gondoskodnak az épületek állagának megóvásáról. Új lakóházak építése nem jellemző a településen.

A mélyszegénységben élő családokra jellemző, hogy a bevételeik nagy része a pénzbeli juttatások rendszereiből származik. Jellemző az is, hogy a szükségleteik kielégítését nem megfelelően rangsorolják, illetve nem tervezik meg a kevés jövedelmük beosztását, ezért a megélhetési problémáik tovább szaporodnak. Sajnos többen - még ha lehetőségük is lenne rá - nem vállalják az elsődleges munkaerőpiacon való elhelyezkedést, megelégszenek a közfoglalkoztatási jogviszonyukkal.

3.2 Foglalkoztatottság, munkaerő-piaci integráció

A HEP-ben elhelyezett táblázatokba gyűjtött adatok, valamint a helyi önkormányzat a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény (továbbiakban: Ft.) és a Mötv-ben foglalt feladatai alapján településünkre jellemző foglalkoztatottságot, munkaerő-piaci lehetőségeket kívánjuk elemezni az elmúlt évek változásainak bemutatásával, a különböző korosztályok, illetve nemek szerinti bontásban. Az elemzést összevetjük térségi és országos adatokkal is.

„Az országban a foglalkoztatás területi dimenziójában egymással ellentétes irányú változások figyelhetők meg. A fejlettebb térségek közül a központi régióban, a Közép- és Nyugat-Dunántúlon nőtt jelentősebb mértékben a foglalkoztatottak száma. Mivel a regisztrált álláskeresők száma is a gazdaságilag fejlettebb régiókban csökkent a leggyorsabb ütemben, mindezek azt támasztják alá, hogy ezekben térségekben döntően a versenyszférában bővült a foglalkoztatás. Ezzel szemben a hátrányos helyzetű régiókban alapvetően a közfoglalkoztatás térnyerése emeli a foglalkoztatásban állók számát és csökkenti időszakosan az álláskeresők állományát. „

A munkanélküliség éves változásának üteme az ország különböző térségeiben igen eltérő.

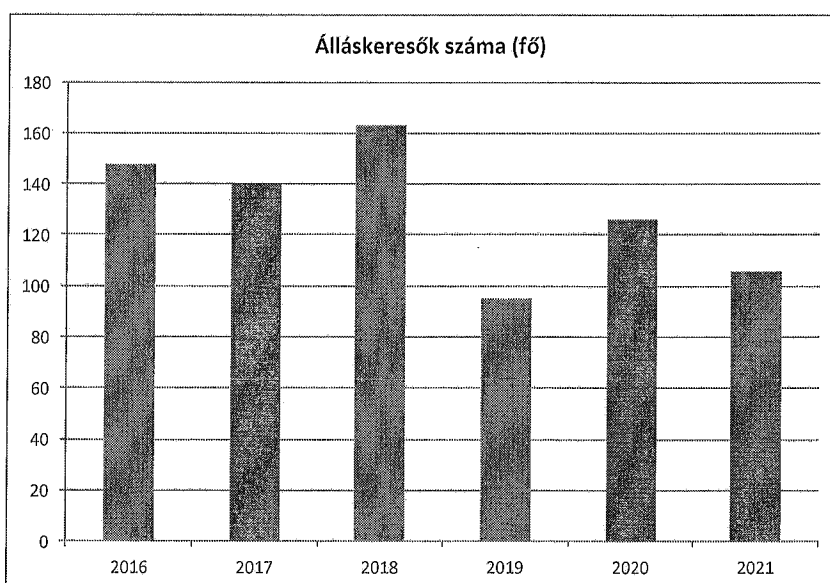
A nyilvántartott álláskeresők számának korcsoportonkénti vizsgálata országosan is jól mutatja, hogy korhatár előtti nyugdíjazás korlátozása, és a nyugdíjkorhatár emelkedése miatt az idősek egyre tovább maradnak aktívak a munkaerőpiacon. Az idősebb népesség (50-64 évesek) foglalkoztatási rátájának fokozatos javulása mellett ugyanis növekszik körükben a munkanélküliség is. Elhelyezkedési esélyeik nehezebbek, körükben a tartós állástalanok aránya a teljes álláskeresői körhöz képest magas.

A hátrányos helyzetű térségekben a támogatott állások, míg a fejlettebb megyékben a nem támogatott állások vannak többségben.

„Magyarországon a munkaerőhiány és a munkaerő-többlet egyszerre van jelen. A kínálati oldalon az alacsony munkavállalási hajlammal, szakképzetlenséggel vagy nem megfelelő szakmai tudással, elavult szakismeretekkel, nem megfelelő kompetenciákkal jelen lévő álláskeresők mellett az ország egyes területein kialakultak és tartósan megmaradtak a hiányszakmák. Ennek következtében a keresett és a túltelített szakmák körében évek óta átfedés van. Ennek oka egyrészt a magyar munkaerőpiac területi egyenlőtlenségei és az alacsony mobilitás, másrészt az is, hogy az adott szakmájú/képzettségű állást kereső személyek - a

formális képzettségen felüli – szakmai ismeretei, munkatapasztalata, munkavégzési készségei és kompetenciái nem megfelelőek, vagy elavultak, motivációjuk az álláskeresésre alacsony.”

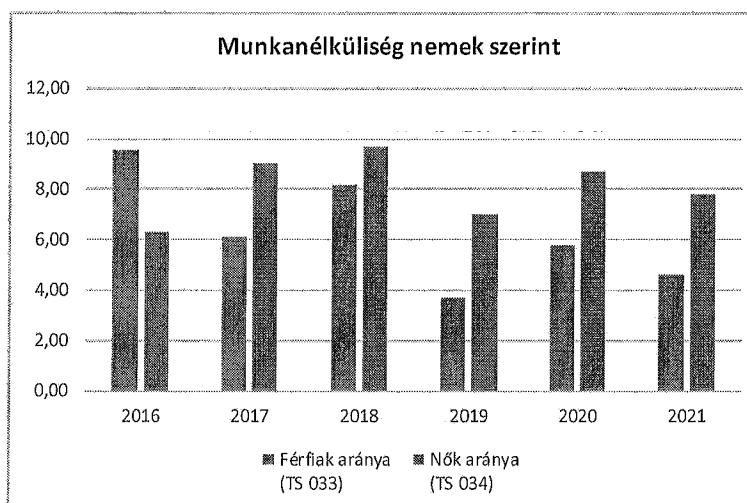
a) a foglalkoztatottak, munkanélküliek, tartós munkanélküliek helyzete:

3.2. 1. számú táblázat - Munkanélküliségi ráta nemek szerint

Év	Nyilvántartott álláskeresők aránya az állandó népességben a 15-64 évesek körében		
	Férfiak aránya (TS 033)	Nők aránya (TS 034)	Összesen
2016	9,58	6,30	7,94%
2017	6,10	9,04	7,57%
2018	8,19	9,66	8,93%
2019	3,68	7,03	5,36%
2020	5,81	8,71	7,26%
2021	4,60	7,81	6,21%

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

A táblázat is jól mutatja, hogy az utóbbi években **településünkön az álláskeresőket jóval nagyobb arányban a nők, ami vélhetőleg azzal van összefüggésben, hogy ők kevésbé mobilak munkavállalás szempontjából.**

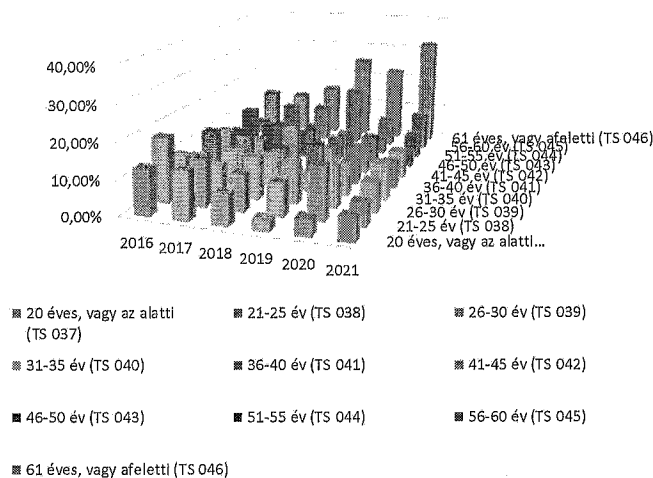
3.2.2. számú táblázat - Nyilvántartott álláskeresőket száma korcsoportok szerint

Nyilvántartott álláskeresőket száma összesen	Év	2016	2017	2018	2019	2020	2021
	Fő összesen		148	140	163	95	126
20 éves, vagy az alatti (TS 037)	Fő	19,00	19,00	14,00	3,00	6,00	7,00
	%	12,84%	13,57%	8,59%	3,16%	4,76%	6,60%
21-25 év (TS 038)	Fő	27,00	19,00	17,00	9,00	19,00	7,00
	%	18,24%	13,57%	10,43%	9,47%	15,08%	6,60%
26-30 év (TS 039)	Fő	15,00	12,00	20,00	11,00	15,00	9,00
	%	10,14%	8,57%	12,27%	11,58%	11,90%	8,49%
31-35 év (TS 040)	Fő	10,00	13,00	15,00	5,00	11,00	11,00
	%	6,76%	9,29%	9,20%	5,26%	8,73%	10,38%
36-40 év (TS 041)	Fő	17,00	16,00	14,00	10,00	14,00	8,00
	%	11,49%	11,43%	8,59%	10,53%	11,11%	7,55%
41-45 év (TS 042)	Fő	13,00	10,00	19,00	6,00	8,00	8,00
	%	8,78%	7,14%	11,66%	6,32%	6,35%	7,55%
46-50 év (TS 043)	Fő	9,00	12,00	12,00	6,00	10,00	4,00
	%	6,08%	8,57%	7,36%	6,32%	7,94%	3,77%
51-55 év (TS 044)	Fő	15,00	9,00	11,00	5,00	5,00	7,00
	%	10,14%	6,43%	6,75%	5,26%	3,97%	6,60%
56-60 év (TS 045)	Fő	6,00	14,00	17,00	16,00	10,00	11,00
	%	4,05%	10,00%	10,43%	16,84%	7,94%	10,38%
61 éves, vagy afeletti (TS 046)	Fő	17,00	16,00	24,00	24,00	28,00	34,00
	%	11,49%	11,43%	14,72%	25,26%	22,22%	32,08%

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

A településen a nyilvántartott álláskeresők aránya a munkanélküliség csökkenésével párhuzamosan minden korosztály vonatkozásában csökken, kivéve a 61 éves, vagy a feletti korosztályt. Ennél a korosztálynál 2018-óta folyamatos emelkedés látható. Az idősödő korosztály viszonylag magas munkanélküliségi mutatója részben abból adódik, hogy ebben a korban már sokkal nehezebb az elhelyezkedés, ugyanakkor szerepe van benne annak, hogy a nyugdíjkorhatárt felemelték. Azoknak az embereknek, akik ehhez a korcsoporthoz tartoznak és minden próbálkozásuk ellenére nem tudnak elhelyezkedni, a közfoglalkoztatás jelenti a nyugdíj előtti átmeneti kényszerállapotot. De magyarázatul szolgálhat a nyugdíj előtti álláskeresési segély (NYES) bevezetése is.

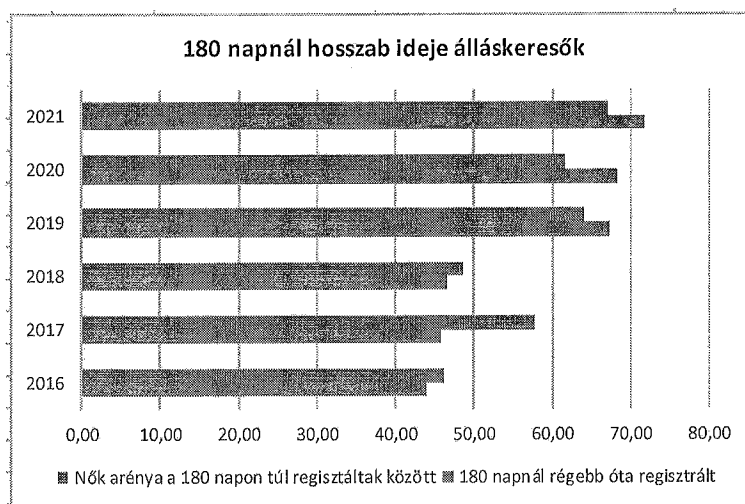
Nyilvántartott álláskereső korcsoportok szerint

3.2.3. számú tábla - A 180 napnál hosszabb ideje nyilvántartott álláskeresők aránya		
Év	180 napnál hosszabb ideje regisztrált munkanélküliek aránya (TS 057)	Nők aránya a 180 napon túli nyilvántartott álláskeresőkön belül (TS 058)
	%	%
2016	43,92	46,15
2017	45,71	57,81
2018	46,63	48,68
2019	67,37	64,06
2020	68,25	61,63
2021	71,70	67,11

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

A 180 napnál hosszabb ideje álláskeresők közül is kiugróan magas a nők aránya, mely minden évben egyre növekvő tendenciát mutat településünkön.

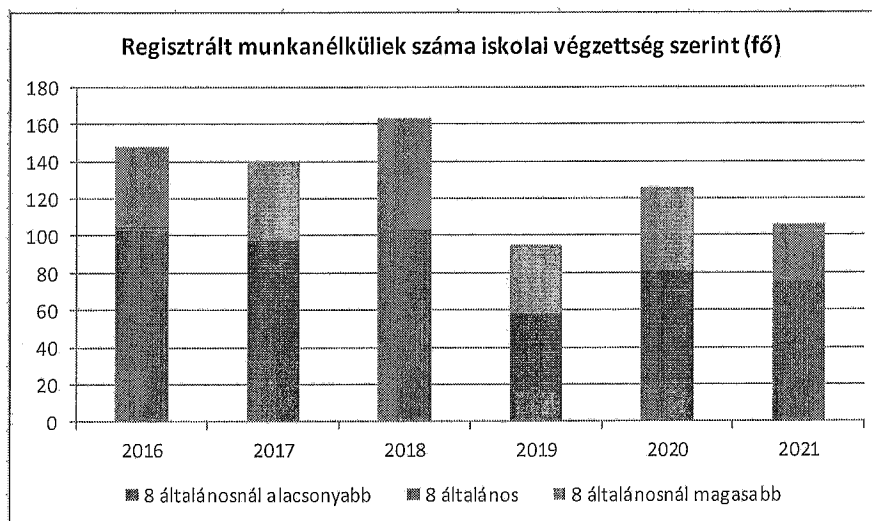

b) alacsony iskolai végzettségűek foglalkoztatottsága:

3.2.4. számú táblázat - Regisztrált munkanélküliek/nyilvántartott álláskeresők száma iskolai végzettség szerint

Év	Regisztrált munkanélküliek /nyilvántartott álláskeresők száma összesen (TS 052)	Regisztrált munkanélküliek/nyilvántartott álláskeresők megoszlása iskolai végzettség szerint					
		8 általánosnál alacsonyabb végzettség (TS 036)		Általános iskolai végzettség (TS 035)		8 általánosnál magasabb iskolai végzettség	
		Fő	%	Fő	%	Fő	%
2016	148	27	18,24%	78	52,70%	43	29,05%
2017	140	37	26,43%	60	42,86%	43	30,71%
2018	163	29	17,79%	74	45,40%	60	36,81%
2019	95	15	15,79%	43	45,26%	37	38,95%
2020	126	19	15,08%	62	49,21%	45	35,71%
2021	106	24	22,64%	51	48,11%	31	29,25%

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

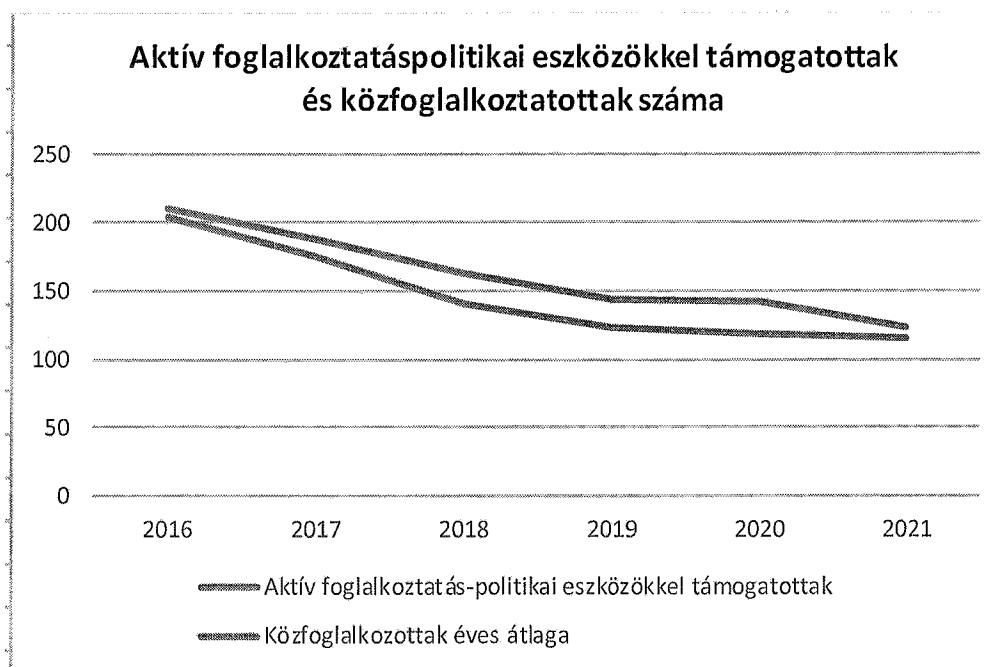

A táblázatból jól látszik, hogy **a regisztrált munkanélküliek 65-70 %-a nem rendelkezik semmilyen szakmával**, nyilván ezért is nehezebb a munkaerőpiacon való elhelyezkedésük. Ezért ők általában vagy közmunkásként, vagy alkalmi munkavállalóként próbálnak jövedelemhez jutni.

c) közfoglalkoztatás, közfoglalkoztatásból az elsődleges munkaerőpiacra történő átlépés lehetőségei;

3.2.5. számú táblázat - Foglalkoztatáspolitikai		
Év	Aktív foglalkoztatás-politikai eszközökkel támogatottak száma (TS 050)	Közfoglalkoztatottak száma (TS 055)
	Fő	(éves átlag - fő)
2016	211	204
2017	188	176
2018	162	141
2019	143	123
2020	142	118
2021	124	116

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

Biharnagybajom község önkormányzata folyamatosan biztosítja a közfoglalkoztatási programokon belül a munkalehetőséget az arra rászorulóknak, akik többségében a mélyszegénységben élők és romák közül kerülnek ki. A foglalkoztatás részben saját intézményekben, részben pedig az önkormányzat által alapított nonprofit kft-ben történik. Évente átlagosan 104 fő foglalkoztatását oldjuk meg közfoglalkoztatási pályázatok révén. A közfoglalkoztatottak körében is megfigyelhető némi fluktuáció (20-30 %) az elsődleges piacon való elhelyezkedés, az elvándorlás, illetve az egészségállapotban bekövetkezett változások miatt. **Az elsődleges munkaerőpiacra történő átlépés az utóbbi időben már egyre ritkább, hisz túlnyomórészt, azok jelentkeznek közmunkára, akik vagy megelégszenek az alacsonyabb jövedelemmel, vagy egyéb okok miatt (szenvedélybetegség, gyermeknevelés stb.) nem tudnak megjelenni az elsődleges munkaerőpiacon.** A nyílt munkaerőpiacra történő visszalépés első lépcsője lehet a START közfoglalkoztatási mintaprogramokban való részvétel, melyet 2022-től Biharnagybajomban az Önkormányzat által alapított Nonprofit Kft. szervez. Az

értékteremtő közmunkák közé tartoznak településünkön a helyi sajátosságra épülő programelemek (szárasztésza készítés, gyékénykötés, ajándéktárgy készítés), illetve a mezőgazdasági programelem.

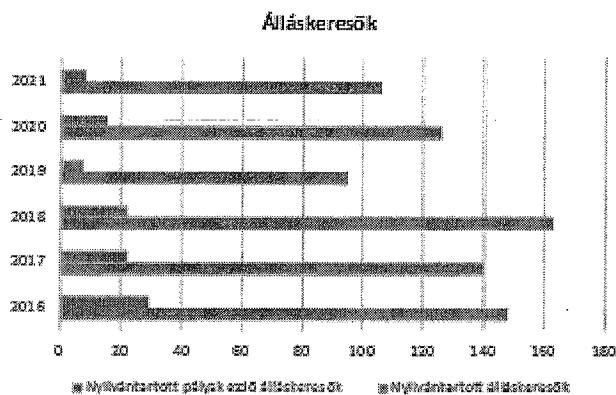
d) a foglalkoztatáshoz való hozzáférés esélyének mobilitási, információs és egyéb tényezői; (közlekedés, potenciális munkalehetőségek, tervezett beruházások, lehetséges vállalkozási területek, helyben/térségben működő foglalkoztatási programok)

A munkanélküliek egy része a szomszédos városokban találhat munkalehetőséget. A legnépszerűbb foglalkoztató a Füzesgyarmaton is működő KUKA Robotics. A tömegközlekedés a szomszédos Füzesgyarmat és Szeghalom irányába nem igazán összeegyeztethető a munkába járással, így a foglalkoztatók ebből az irányból autóbuszos gyűjtőjáratokat szerveznek. Az érintett közút elmúlt időszakban történt felújítását követően jelentősen javultak a közúti közlekedés feltételei, illetve lerövidült a munkába érés ideje. Jellemzően még Sárrétudvariba és Püspökladányba járnak el munkavállalók a településről, de vannak olyanok is, akik külföldön vállalnak munkát (az ő számuk nem jelentős). Az önkormányzat a foglalkoztatáshoz való hozzáférés lehetőségeiről minden lehetőséget megragadva igyekszik segíteni az arra rászorulókat. (Helyi ügyintézők segítségével, a település honlapján, illetve a hirdetőtáblákon hirdetve.) A Debrecent érintő beruházási hullám nem igazán ér el a településre munkahelykínálat szempontjából, a közelebbi térségben pedig számottevő munkahely létesítésre irányuló fejlesztések nem valósultak meg. A település és térség mezőgazdasági jellegéből adódóan nyáron idénymunkára van lehetőség, amit csoportokba szerveződve vesznek igénybe túlnyomórészt a vizsgált érintetti körből kikerülő személyek.

e) fiatalok foglalkoztatását és az oktatásból a munkaerőpiacra való átmenetet megkönnyítő programok a településen; képzéshez, továbbképzéshez való hozzáférésük;

Év	Nyilvántartott álláskeresők száma (TS 052)	Nyilvántartott pályakezdő álláskeresők száma (TS 053)
	Fő	Fő
2016	148	29
2017	140	22
2018	163	22
2019	95	7
2020	126	15
2021	106	8

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

A táblázat egy fontos munkaerő-piaci helyzetre, a pályakezdők helyzetére irányítja a figyelmet. **A pályakezdők elhelyezkedése a településen nagyon nehéz, mert helyben nagyon kevés a munkahely. A pályakezdő álláskeresők száma az összes álláskereső számának kb. 10%-át teszi ki.** Aki nem szerzett középfokú végzettséget vagy szakképesítést, hátrányos helyzetű munkavállalónak kell tekinteni. A nem megfelelő – alacsony vagy a munkáltatói igényektől eltérő – iskolai végzettség, szakképzettség az elhelyezkedést megnehezíti.

Megfigyelhető az is, hogy a kibocsátott szakmunkás, technikus nem igazán az élet kihívásaira van felkészítve, így a gazdasági szereplők munkaerő igényei nem igazán találkoznak a kínálattal. Kevés munkahely biztosít gyakorlati helyet, mely egyrészt az ösztönzés hiányára, a nagy energia befektetésre, valamint a tanuló hasznosíthatóságára vezethető vissza. Mindezek ellenére tény, hogy jó szakmunkásokra, magasabb színvonalú középfokú szakemberekre (hegesztő, lakatos, CNC esztergályos, stb.) nagy szükség volna. Igazi harc tapasztalható a diákokért nem csak az OKJ-s, hanem tanfolyami képzéseknél is. Mindezen tanfolyamok az általános iskolai, illetve a gimnáziumi alapokra építenek és ezek hiányában nincs lehetőség bekapcsolódni a támogatott programokba. A Hajdú-Bihar Vármegyei Kormányhivatal Püspökladányi Járási Hivatala Foglalkoztatási Osztály által szervezésre kerülő, ezt támogató képzésekre nyitott településünk.

f) munkaerő-piaci integrációt segítő szervezetek és szolgáltatások feltérképezése, szakképzéshez, felnőttképzéshez és egyéb munkaerő-piaci szolgáltatásokhoz való hozzáférés, helyi foglalkoztatási programok;

Az önkormányzat meghatározott célcsoportok elsődleges munkaerőpiacon történő elhelyezkedését a Püspökladányi Járási Hivatal Foglalkoztatási Osztály által szervezett képzésekhez történő csatlakozással is igyekszik támogatni. A településen nincs általános iskolai és középfokú felnőttképzés.

g) mélyszegénységben élők és romák települési önkormányzati saját fenntartású intézményekben történő foglalkoztatása;

Az érintetti kör nem rendelkezik olyan szakképesítéssel, hogy megfeleljenek az intézményekben való foglalkoztatás képzettségi feltételeinek, a településüzemeltetési, képzettséget nem igénylő feladatok pedig túlnyomórészt közmunkaprogram keretében kerülnek ellátásra.

h) hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás területén;

Az egyenlőtlenség meglétét bizonyító esetekről nincs tudomásunk, ha mégis érzékelhető a mindennapok során, az a társadalomban meglévő előítéletek alapján értelmezhető. Ezek ellen minden lehetséges eszközzel fel kell lépni.

i) digitális ismeretek megszerzésének és hozzáférésének lehetőségei.

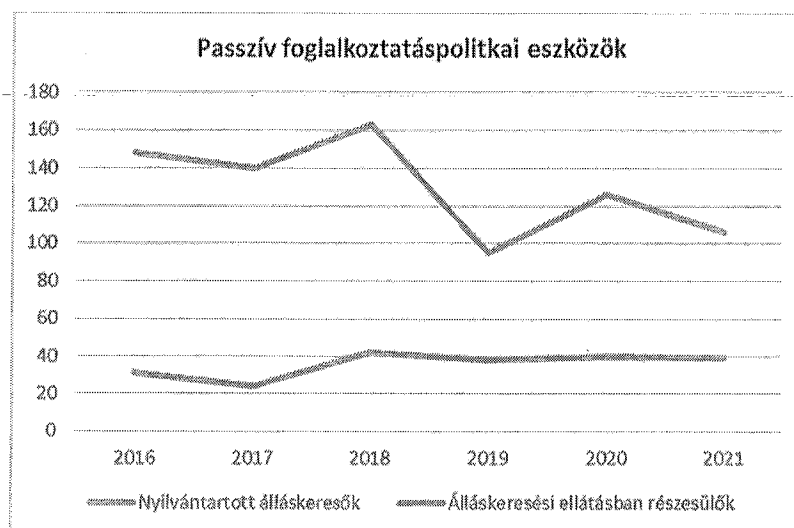
A digitális ismeretek megszerzésének és hozzáférésének lehetőségei településünkön adottak. Az általános iskolai képzés során évről évre egyre hangsúlyosabb szerepet kap a digitális eszközök alkalmazása, illetve a diákok informatikai ismereteinek bővítése. Szükség esetén a művelődési házban biztosított a lakosság számára a számítógép- és internet használat, e-mail fiók létrehozása igény szerint, email küldés, számítógépes alapismeretek oktatása is.

3.3 Pénzbeli és természetbeni szociális ellátások, aktív korúak ellátása, munkanélküliséghez kapcsolódó támogatások

A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (a továbbiakban: Szt.) módosítása 2015. március 1-jétől jelentős változásokat hozott a pénzbeli és természetbeni szociális támogatások rendszerében. Az Szt.-ben az állami szabályozási hatáskörben nyújtott és az önkormányzatok segélyezéssel kapcsolatos feladatok elválasztásra kerültek. A kötelező segélyek körén kívül további ellátások nyújtásáról és a jogosultsági feltételekről az önkormányzat szabadon dönthetett. Az Szt. az önkormányzatok által biztosítandó segélyek tekintetében annyit ír elő, hogy az önkormányzat a helyi viszonyokhoz mérten, a krízishelyzetben levő személyek számára, illetve a helyi szociális problémák kezelésére települési támogatást nyújt.

Év	Nyilvántartott álláskereső száma (TS 052)		Álláskereső ellátásban részesülő nyilvántartott álláskereső száma (TS 047)	
	Fő	15-64 év közötti népesség %-ában	Fő	Nyilvántartottak %-ában
2016	148	7,89%	31	20,95%
2017	140	7,58%	24	17,14%
2018	163	8,72%	42	25,77%
2019	95	5,15%	38	40,00%
2020	126	6,93%	40	31,75%
2021	106	6,00%	39	36,79%

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

Az állam az alábbi pénzbeli és természetbeni ellátásokat biztosítja:

- időskorúak járadéka
- ápolási díj
- közgyógyellátás
- aktív korúak ellátása egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatás
- aktív korúak ellátása –foglalkoztatást helyettesítő támogatás
- egészségügyi szolgáltatásra való jogosultság

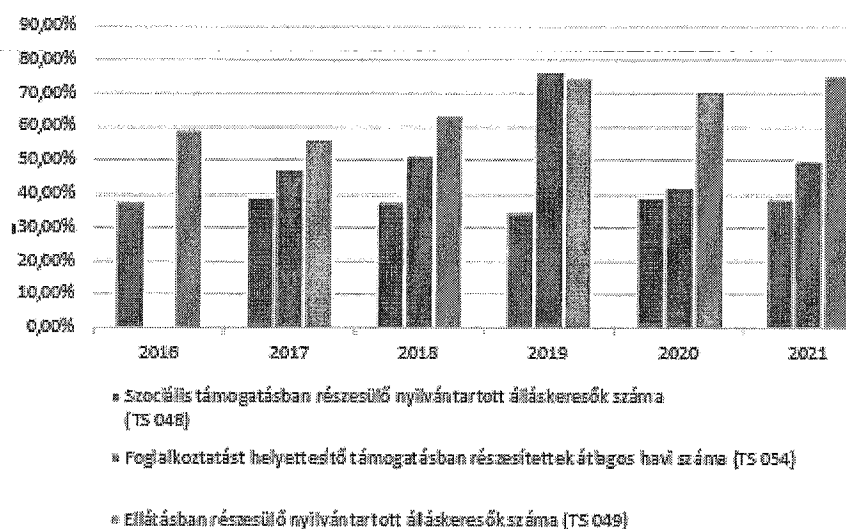
Az álláskereső részére álláskeresési ellátásként álláskeresési járadék, nyugdíj előtti álláskeresési segély, valamint költségtérítés jár. Az álláskeresési járadék maximum 90 nap lehet, a munkaerő-piaci járulékalap 60 %-a, legfeljebb a jogosultság kezdő napján hatályos kötelező legkisebb munkabér napi összegének megfelelő összeg. Az adatokból látható, hogy az utóbbi 4-5 évben állandósult a nyilvántartott álláskeresők aránya az aktív korú (15-64 év közötti) népesség körében, közülük az álláskeresési ellátásban részesülők aránya pedig az elmúlt 2 évben (2020-2021) minimálisan csökkenő tendenciát mutat. Az álláskeresők 34 %-a részesült álláskeresési ellátásban ebben az időszakban.

3.3.2. számú táblázat - Passzív foglalkoztatás-politikai eszközök - Álláskeresők ellátásai II.

Év	Szociális támogatásban részesülő nyilvántartott álláskeresők száma (TS 04B)		Foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesítettek átlagos havi száma (TS 054)		Ellátásban részesülő nyilvántartott álláskeresők száma (TS 049)	
	Fő	Nyilvántartottak %-ában	Fő	Nyilvántartottak %-ában	Fő	Nyilvántartottak %-ában
2016	56	37,84%	n.a.	-	87	53,78%
2017	55	39,29%	66	47,29%	79	56,43%
2018	61	37,42%	84	51,53%	103	63,19%
2019	33	34,74%	73	76,84%	71	74,74%
2020	49	38,89%	53	42,06%	88	70,63%
2021	41	36,68%	53	50,00%	80	75,47%

Forrás: TelR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

**Passzív foglalkoztatás-politikai eszközkel támogatottak száma a
15-64 év közötti népesség arányában II. (%)**

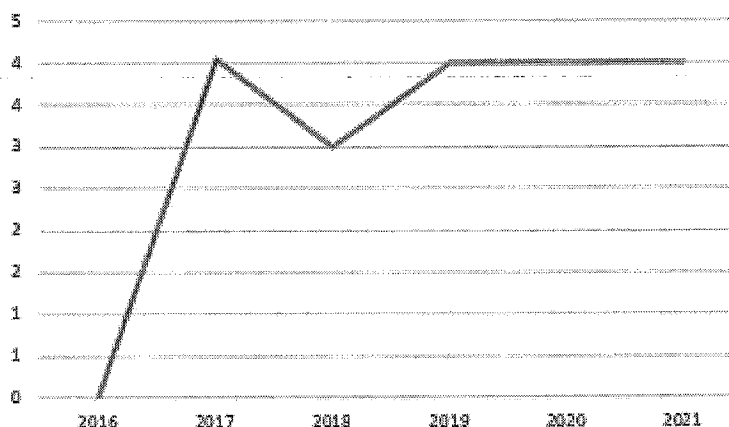
Az aktív korúak ellátása a hátrányos munkaerő-piaci helyzetű aktív korú személyek és családjuk részére nyújtott ellátás. Az aktív korú személynek az ellátásra való jogosultságot a járási hivatal állapítja meg.

Az FHT a tartósan munkanélküliek esetében bír relevanciával, és mivel az álláskeresők jelentős része esik ebbe a kategóriába, ezért fontos információ, hogy ők mekkora arányban jutnak ellátáshoz. Az adatokat látva az FHT továbbra is jelentős szereppel bír az álláskeresők támogatási formái közt. Azonban amennyiben az álláskereső nem tesz eleget az igénybevétel feltételeinek, vagy nem felel meg minden jogosultsági kritériumnak, úgy az ellátástól könnyen eleshet.

3.3.3. számú táblázat - Egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatás	
Év	Egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatásban részesítettek havi átlagos száma (TS 056)
	fő
2016	n.a.
2017	4
2018	3
2019	4
2020	4
2021	4

Forrás: TeIR, KSH

Eü. károsodási és gyf. támogatásban részesülők

A statisztikák az elmúlt öt év mindegyikében azt mutatják, hogy a regisztrált munkanélküliek túlnyomó többsége részesült valamilyen pénzbeli juttatásban, teljesen ellátatlan alig akadt az évek során, de az álláskeresői ellátásban részesülők aránya 17 % és 40 % közt mozog. Egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatásban csupán 3-4 fő részesül a községben.

Az egészséghez, illetve annak hiányához kapcsolódó szociális ellátások területén a közgyógyellátás, illetve az ápolási díj nyújt támogatást az arra rászorulóknak. A közgyógyellátás a szociálisan rászorult személy részére – egészségi állapota megőrzéséhez és helyreállításához - az egészségügyi szolgáltatásokkal kapcsolatos kiadások kompenzálását célzó hozzájárulás. A közgyógyellátás területén 2013-tól csak a méltányossági ellátás megállapítása maradt az önkormányzatoknál, majd 2016-tól átkerült a Járásokhoz.

Az ápolási díj a tartósan gondozásra szoruló személy otthoni ápolását ellátó nagykorú hozzátartozó részére biztosított anyagi hozzájárulás, melyet 2021-ben 12 fő vett igénybe. A hatáskörök átszervezésének eredményeképpen az ápolási díj megállapítása 2015-től szintén a járási hivatal hatáskörébe tartozik.

A szociális törvény változásainak következményeképpen megszűnt az önkormányzati hatáskörbe tartozó közgyógyellátás, a települési támogatás keretében van lehetősége a képviselő-testületnek támogatást adnia a gyógyszerköltségekhez. Ezzel a lehetőséggel Biharnagybajom Községi Önkormányzat Képviselő-testülete élt, és a 2015. februárjában megalkotott rendeletében lehetőséget teremtett ilyen támogatás igénylésére, mely azóta is működik és rendszeresen igénylik az arra rászorulókat. Közgyógyellátási igazolvánnyal rendelkezők száma 2016-tól 2019-ig csökkent, ennek egyik oka az lehet, hogy kevesebben nyújtottak be kérelmet, a másik oka az lehet, hogy a nyugdíjak és munkabérek emelkedése miatt a kérelmező családjában az egy főre eső jövedelem meghaladta a jogszabályban meghatározottat. 2019-től kezdve némi növekedés látszik az igénybevételben.

Biharnagybajom Községi Önkormányzat Képviselő-testületének 5/2023 (III.31.) önkormányzati rendelete a települési támogatás megállapításának, kifizetésének, folyósításának szabályairól szóló ellátások biztosításával a szociális szempontokból rászorult családok életminőségén kíván javítani, egyidejűleg ösztönözni kívánja a kérelmezőket arra, hogy maguk is tegyenek meg minden tőlük elvárható annak érdekében, hogy családjuk eltartásáról elsősorban kereső tevékenységből származó jövedelemből tudjanak gondoskodni.

Települési támogatás keretében igényelhető ellátások:

- a) közműdíj támogatás,
- b) gyógyszer-támogatás.

Rendkívüli települési támogatás keretében igényelhető ellátások:

- a) temetési támogatás,
- b) rendkívüli élethelyzetre nyújtható támogatás,
- c) intézménykezdési támogatás,
- d) magánszemélyek lakókörnyezet rendezettségének biztosítása.

Egészségügyi támogatás, Köztemetés

A közműdíj támogatás, köztemetés kizárólag természetbeni formában, míg a rendkívüli települési támogatás természetbeni és pénzbeli formában is nyújtható az eljáró hatóság döntése alapján.

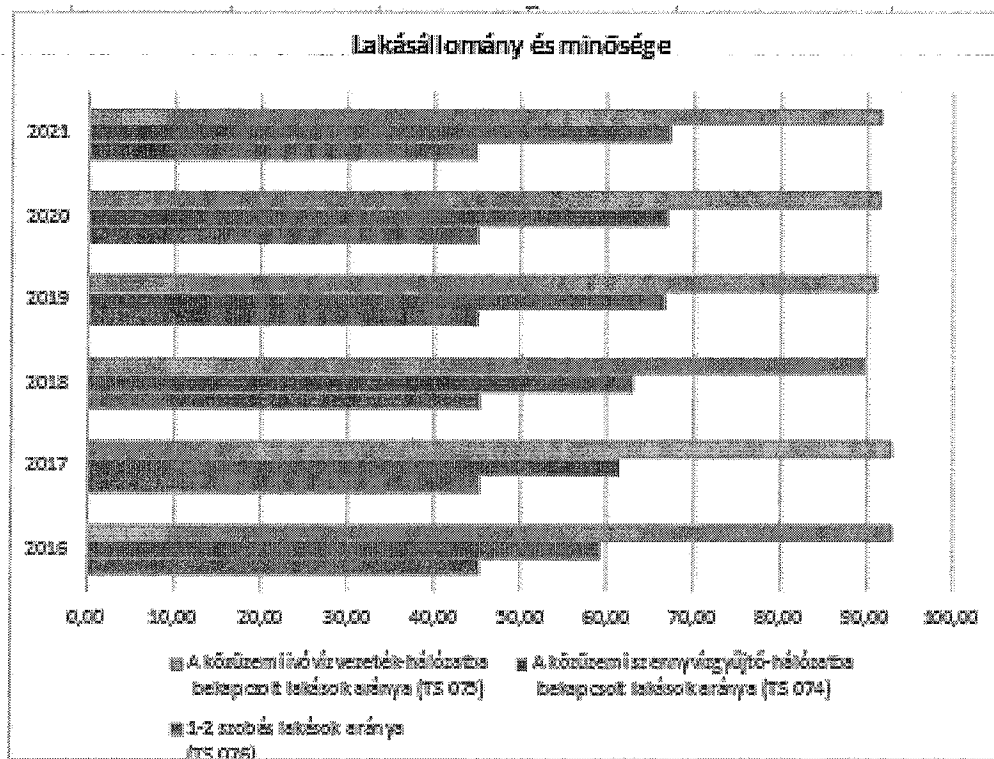
3.4 Lakhatás, lakáshoz jutás, lakhatási szegregáció

E fejezetben a lakhatáshoz kapcsolódó területet elemezzük, kiemelve a bérlakás-állományt, a szociális lakhatást, az egyéb lakáscélra nem használt lakáscélú ingatlanokat, feltárva a településen fellelhető elégtelen lakhatási körülményeket, veszélyeztetett lakhatási helyzeteket és hajléktalanságot, illetve a lakhatást segítő támogatásokat. E mellett részletezzük a lakhatásra vonatkozó egyéb jellemzőket, elsősorban a szolgáltatásokhoz való hozzáférést.

Év	Lakásállomány (db) (TS 073)	Épített lakások száma (TSV 077)	Épített lakások száma 1000 lakásra (TS 078)	1-2 szobás lakások aránya (TS 076)	A közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatba bekapcsolt lakások aránya (TS 074)	A közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások aránya (TS 075)
	db	db	db	%	%	%
2016	1108	0	0,00	45,22	59,21	92,87
2017	1107	0	0,00	45,17	61,34	92,95
2018	1107	0	0,00	45,17	62,96	89,79
2019	1105	0	0,00	45,07	66,79	91,22
2020	1103	0	0,00	44,97	67,09	91,57
2021	1104	1	0,91	44,93	67,39	91,67

Forrás: TeIR, KSH Tstar, önkormányzati adatok

A település lakosai leginkább saját tulajdonú családi házakban élnek, néhány esetben jellemző, hogy magántulajdonú albérletben laknak. A CSOK hatása itt is érezhető, több fiatal pár vett igénybe ilyen támogatást, valamennyien használt lakás vásárlásához. **A településen nem épült szociális bérlakás.** Az önkormányzatnak jelenleg 3 db szolgálati lakása van.

a) **A település bérlakással nem rendelkezik.**

b) A településen a szociális lakhatás nem releváns

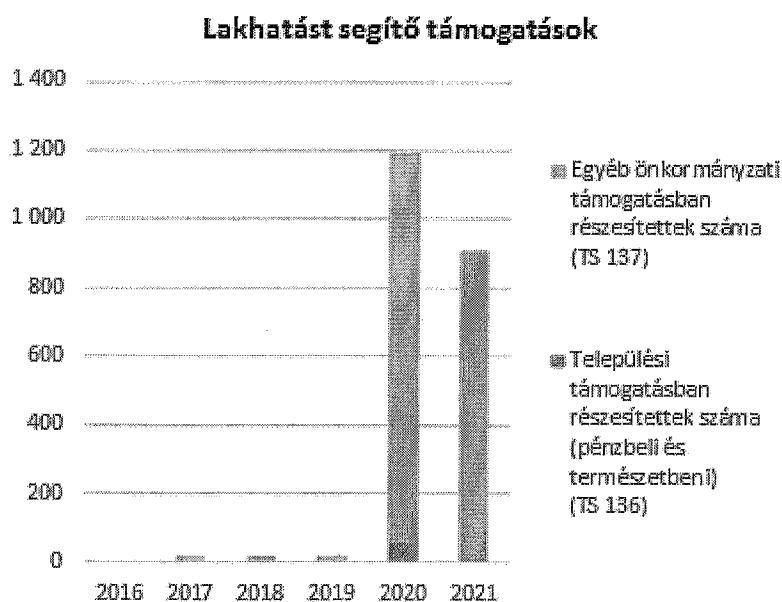
c) Biharnagybajomban az egyéb lakás célra használt nem lakáscélú ingatlanok nem jellemzőek.

d) A rendelkezésre álló adatok és ismeretek birtokában nincs tudomásunk hajléktalan személyről. Olyan ingatlanokról azonban van tudomásunk, ahol az ott lakók elmulasztják a jókarbantartási kötelezettségeiket és ezáltal nagymértékű állagromlás figyelhető meg a lakóházaikon.

e) Az önkormányzat 2015. februárig a lakosok számára a lakásfenntartási, majd 2015. márciustól a települési támogatás (közműdíj, gyógyszer-támogatás) igénybevételének lehetőségét biztosítja. Emellett lehetőség van az első lakáshoz jutási támogatásának igénylésére, melynek jogosultsági feltételei igen kedvezőek. Az elmúlt években egyre több pár veszi igénybe ezt az ellátási formát.

3.4.3. számú táblázat - Lakhatást segítő támogatások		
Év	Települési támogatásban részesítettek száma (pénzbeli és természetbeni) (TS 136)	Egyéb önkormányzati támogatásban részesítettek száma (TS 137)
	Fő	Fő
2016	n.a.	n.a.
2017	n.a.	16
2018	n.a.	16
2019	n.a.	17
2020	66	1 122
2021	90	814

Forrás: TeIR, KSH Tstar, önkormányzati adat

A rendelkezésünkre álló adatokból megállapítható, hogy az egyéb önkormányzati támogatásban részesülők száma kiugróan magas volt 2020-2021-ben, mely betudható a covid járvány okozta helyzetnek. 2022-ben még tovább csökkent az egyéb önkormányzati támogatásban részesülők száma. (719 fő) Ehhez képest a lakhatást segítő támogatást a településen lévő lakott ingatlanok csak közel 10 %-ára igényelték. 2022-ben is közel ennyi igénylést adott be a lakosság. (86 lakás).

f) eladósodottság

A jövedelmi helyzetben bekövetkezett negatív tendencia egyenes velejárója az eladósodottság. Korábban az uzsorások is feltűntek a településen, mostanra inkább a banki hitelek, illetve a hitelben vásárlás, ami jellemző.

g) lakhatás egyéb jellemzői: külterületeken és nem lakóövezetben elhelyezkedő lakások, minőségi közszolgáltatásokhoz, közműszolgáltatásokhoz, közösségi közlekedéshez való hozzáférés bemutatása

A településen minden lakás belterületen és lakóövezetben helyezkedik el. Az ivóvíz és elektromos távvezetékek minden ingatlan előtt elmennek, így az azokra való rákötés lehetősége mindenki számára biztosított. A közműdíj tartozások miatt azonban a szolgáltatók számos ingatlannál korlátozást vezettek be. Ilyen esetben az elektromos szolgáltató előre fizetős mérőt szerel fel, míg a vízszolgáltató vízszűkítőt a hátralékos vízfogyasztóknál. Azon ingatlanok esetében, ahol nincs ivóvíz bekötés az utcában közkifolyó található, amely a lakosok számára ingyenesen használható. A lakások kb. 80 %-a tekintetében beszélhetünk vezetékes gázzal való ellátottságról. Itt is megfigyelhető, hogy az alacsony jövedelmek, illetve az energiahordozó árának emelkedése miatt egyre többen térnek vissza a vegyes tüzelésre. Az önkormányzat minden évben támogatási igényt nyújt be szociális tüzelőre, ezzel is segítve a rászoruló lakosság téli tüzelőellátását. A szennyvíztisztító telep és a szennyvízesatorna hálózat 2016-tól üzemel településünkön 80%-os rákötési aránnyal. **A szilárd burkolatú úthálózat még nem épült ki teljes egészében a településen, azokon a részeken, ahol földút van a közlekedés nem megoldott minden időszakban. Az ivóvízhálózat olyan mértékben elavult, töredezett, hogy jelentős mértékű a hálózati veszteség és extrém vízhasználati napokon időszakos vízhiány szokott fellépni.** A tömegközlekedés menetrendje Püspökladány és Berettyóújfalu között elfogadható, összeegyeztethető a munkába, iskolába járással.

3.5 Telepek, szegregátumok helyzete

- a) a telep, /szegregátum mint lakókörnyezet jellemzői (kiterjedtsége, területi elhelyezkedése, megközelíthetősége, a közösségi közlekedés, és a munkába jutás egyéb lehetőségei, lakásállományának állapota, közműellátottsága, közszolgáltatásokhoz való hozzáférés lehetőségei, egyéb környezet-egészségügyi jellemzői)

A település egyes részein jellemző az alacsony iskolai végzettségű, rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkező lakosok, illetőleg egyes utcákban a roma népesség koncentrációja. Településünkön spontán szegregátumok alakultak ki. A szegregátumokban élők jövedelmi helyzete javult, ezáltal saját maguk javítanak élethelyzetükön úgy, hogy a szegregált településrészekről integrálódnak a település más részeibe.

A 2011-es népszámlálás adataik alapján elvégezték a településen található szegregátumok lehatárolását (KSH). A lehatárolás a 314/2012-es Kormányrendelet 10. mellékletében meghatározott szegregációs mutató alapján történt. Eszerint olyan területileg egybefüggő területek tekinthetők szegregátumnak, amelyekre együttesen jellemző, hogy a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 év) belül eléri, illetve meghaladja az adott településtípusokra vonatkozó határértéket. A Kormányrendelet alapján a 2000 főnél népesebb települések esetében azokat a területeket tekintjük szegregátumnak, ahol a szegregációs mutató értéke nagyobb vagy egyenlő, mint 35 % és a lakónépességük eléri az 50 főt.

A két azonosított szegregátum a következő:

1. szegregátum: Béke telep, Mátyás király utca, István király utca, Kazinczy utca, Pákász utca,
2. szegregátum: Könyök utca, Szabadság utca

A térképen sötétszürkével került jelölésre a szegregátumok elhelyezkedése (mindkét szegregátum a település szélén helyezkedik el).

b) a telepen, /szegregátumokban élők általános jellemzői és társadalmi problémák szempontjából főbb mutatói: életkori megoszlás, iskolai végzettség, foglalkoztatottsági helyzet, segélyezettek, hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek aránya

A Család- és Gyermekejóléti Szolgálat és a Polgármesteri Hivatal adatai alapján a szegregátumban élő gyermekek többsége hátrányos HH, illetve halmozottan hátrányos (HHH) helyzetű, a tanulás iránt kevésbé fogékony, közülük kerülnek ki a legtöbbit hiányzó tanulók. Az iskolai és társadalmi normák követése sok esetben problémát jelent számukra. Rendszeresen tapasztalható, hogy a tanulás, a tudás számukra nem érték, a fiatalok gyakran nem fejezik be iskolai tanulmányaikat. Jobb esetben a szüleik példáját követve alkalmi vagy közmunkát vállalnak, rosszabb esetben csavarognak, tétlenül, hasznos elfoglaltság nélkül töltik napjaikat. Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül a családok gyermekeinek többsége.

c) a szegregációval veszélyeztetett területek, a lakosság területi átrendeződésének folyamatai

Erre a célcsoportra jellemző az erős családi kötelék, a közeli területeken való letelepedés igénye.

3.6 Egészségügyi és szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés

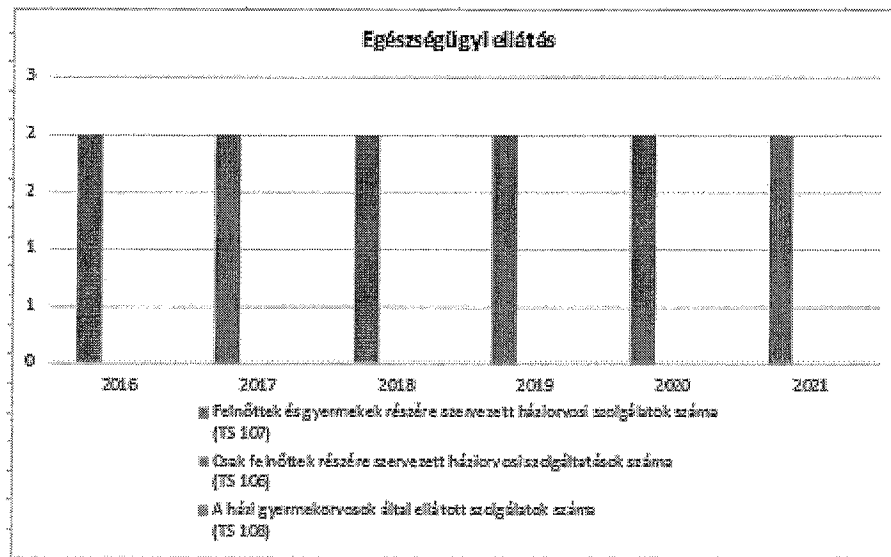
a) az egészségügyi alapszolgáltatásokhoz, szakellátáshoz való hozzáférés

Az egészségügyi törvény alapján az alapellátás célja a közösség egészségét fejlesztő megelőző tevékenység, illetve az egyén egészségi állapotának figyelemmel kísérése, valamint egészségügyi felvilágosítása és nevelése, a külön jogszabályban meghatározott kompetencia

keretében történő gyógykezelése, gondozása és rehabilitációja az adott diagnosztikus és terápiás háttér mellett. Ezen kívül a szakorvoshoz történő irányítása a betegség megállapítása, kezelési terv készítése vagy terápiás ellátás céljából, a beteg gyógykezelése, házi ápolása és rehabilitációja a kezelőorvos által javasolt terápiás terv alapján, és szükség esetén a beteg otthonában történő ellátása, illetőleg a beteg otthonában végzendő szakorvosi konzílium kérése.

3.6.1. számú táblázat – Egészségügyi ellátás						
Év	Felnőttek és gyermekek részére szervezett háziorvosi szolgálatok száma (TS 107)	Csak felnőttek részére szervezett háziorvosi szolgáltatások száma (TS 106)	A házi gyermekorvosok által ellátott szolgálatok száma (TS 108)	Gyógyszertárak és fiókgyógyszertárak száma (TS 110)	Közgyógyellátási igazolvánnyal rendelkezők száma (alanyi és normatív alapon kiadott) (TS 133)	Ápolási díj, alanyi jogon támogatásban részesítettek évi átlagos száma (TS 135)
	db	db	db	db	Fő	Fő
2016	2	0	0	1	n.a.	n.a.
2017	2	0	0	1	154	34,72
2018	2	0	0	1	90	36,00
2019	2	0	0	1	47	23,00
2020	2	0	0	1	65	20,83
2021	2	0	0	1	73	12,33

Forrás: TeIR, KSH Tstar

Az alapellátás keretében az önkormányzatnak kell gondoskodni a:

- a háziorvosi, házi gyermekorvosi ellátásról,
- a fogorvosi alapellátásról,
- az iskola-egészségügyi ellátásról.

Településünk lakosság számára tekintettel felnőttek és gyermekek részére két házi orvosi vegyes körzet került kialakításra. **A praxisok már huzamosabb ideje nincsenek betöltve**, a kötelező feladat helyettesítéssel van megoldva. Az iskola egészségügyi ellátást is a helyettesítő orvos végzi. A fogorvosi ellátás biztosított.

Az orvosi ügyelet biztosítása, illetve a védőnői ellátás megszervezése 2023-ban állami feladattá vált. A településen egy gyógyszertár működik, amely minden hétköznap elérhető.

A védőnői szolgálat átszervezése hátrányosan érintette a településen élőket. Különösen amiatt, hogy az álláshelyek helyettesítés útján betöltöttek, s ez azzal jár, hogy a településen kevesebb idő jut a gondozottakra. Ezt az is alátámasztja, hogy megnövekedett településünkön az eltitkolt terhességek száma.

A szakorvosi ellátást igénylő betegeket a háziorvos a berettyóújfalui, debreceni szakorvosi rendelőintézetbe utalja. Az idős, mozgásukban korlátozott, illetve önálló közlekedésre képtelen személyek számára szükség szerint betegszállító igényelhető. Nőgyógyász szakorvos havonta két alkalommal jár ki a településre.

b) prevenció és szűrőprogramokhoz való hozzáférés

A koragyermekkor kötelező szűrésekhez való hozzáférés a védőnői szolgálaton keresztül biztosított. A településen a 0-2 éves korú gyermekek évenkénti státusz vizsgálata a védőnő, illetve orvos bevonásával, az iskoláskorú gyermekek (2-4-6 évfolyam) kötelező szűrővizsgálata védőnő, orvos bevonásával, az iskolai gyógytestnevelésbe sorolás védőnő, orvos, gyógypedagógus bevonásával történik.

A népegészségügyi szűréseket (kötelező, vagy nem kötelező) sajnos helyben nem tudja igénybe venni a lakosság. Az évenkénti kötelező tüdőszűrés megszűnt, amelyhez nem szükséges kitelepülés. Ez nagy problémát okoz a lakosságnak- különösen az idős korúaknak-, kiknek az utazáshoz szükséges anyagi lehetőségeik és az egészségi állapotuk korlátozott.

Ezen kívül a sajátos nevelési igényű gyermekek rendszeres felülvizsgálaton vesznek részt, - melyet a debreceni Hajdú-Bihar Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat és Pedagógiai Szakmai Szolgáltató Intézet végez el - ahova a szülőnek kell elvinni gyermekét és a vizsgálati eredményről tájékoztatják a szakemberek a szülőket, az óvodát és az általános iskolát is.

c) fejlesztő és rehabilitációs ellátáshoz való hozzáférés

Fejlesztő és rehabilitációs szolgáltatásokat elsősorban Berettyóújfaluban, a Gróf Tisza István Kórházban és a Püspökladányi Sárret Kincse Gyógyfürdőben lehet igénybe venni. Gyermekek esetében az oktatási intézményekbe kijáró fejlesztő pedagógus, logopédus által biztosított órák száma nem elegendő, egyre kevesebbnek bizonyul. Ez a probléma a későbbiekben részletesen bemutatásra kerül

d) közétkeztetésben az egészséges táplálkozás szempontjainak megjelenése

Az önkormányzat a közétkeztetést 500 adagos konyhával biztosítja. Ez a konyha nyújt ellátást a bölcsődei, óvodai, iskolai napközis, és szociális étkeztetést igénylők számára. A konyha és ebédlő épületenergetikai fejlesztésére 2015-ben került sor. 2018-ban önkormányzati étkeztetési fejlesztések támogatása forrásból a Konyhában hűtőkamra került kialakításra, klímaberendezések lettek felszerelve és beszerzésre került egy kombipároló. A támogatásból megtörtént az Ebédlő burkolása és akadálymentesítése, akadálymentes vizesblokk kialakítása. Mivel a településen nincs olyan vendéglátóhely, ahol meleg ételt lehet vásárolni, így az önkormányzat lehetőséget biztosít arra, hogy a fenntartásában működő konyháról ebédet vásároljon a lakosság településen. Az egészséges táplálkozás szempontjainak a megjelenése egyértelműen megfigyelhetőek az étrenden. A főzéshez használt nyersanyag túlnyomórészt vagy a közmunkaprogramból, vagy

környékbeli őstermelőktől, vállalkozóktól kerül beszerzésre. Az étrend a vonatkozó jogszabályi előírásoknak megfelelően kerül összeállításra.

Biharnagybajom településen 2021. december óta működik népkonyha.

2022-re vonatkozóan sem áll rendelkezésünkre adat a kiosztott ételadagok számáról.

3.6.2. Népkonyha	
Év	Népkonyhán kiosztott ételadagok száma (db)
2016	0
2017	0
2018	0
2019	0
2020	0
2021	n.a.

Forrás: Önkormányzati adat

e) sportprogramokhoz való hozzáférés

A sportolni vágyó lakosok számára sportpályát működtet az Önkormányzat, mely felújítása 2018-ban valósult. A felújítás során a sportöltöző épület nyílászáróinak cseréje és fűtéskorszerűsítése valósult meg. Kialakításra került egy kispályás füves pálya és egy 76 m² alapterületű kondipark, valamint felújításra került a salakos futópálya és a létesítmény bejáratnál rámpa és mozgáskorlátozott nézőhely került kialakításra.

Továbbá az önkormányzat a működési költségeik biztosításával járul hozzá a Biharnagybajomi Sportegyesület munkájához, mely jelenleg két szakosztállyal működik (súlyemelés, labdarúgás). 2023-tól településünkön a püspökladányi nehéztalétkai egyesület is biztosít sportolási lehetőséget birkózás formájában. Az iskolai sportélet is igen aktív, az egyesületek és a Bozsik Program révén a gyermekek is rendszeresen járnak edzésekre, versenyekre, ahol szép sikereket érnek el.

f) személyes gondoskodást nyújtó szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés

Szociális alapszolgáltatások:

- Étkeztetés: melynek keretében legalább napi egyszeri meleg étkezéstről kell gondoskodni azoknál, akik maguk vagy eltartottjuk számára ezt nem képesek biztosítani.
- Házi segítségnyújtás: keretében kell gondoskodni, azokról az időskorúakról, akik otthonukban önerőből nem képesek magukat ellátni, azokról a pszichiátriai betegekről *fogyatékossgal élő* személyekről és szenvedélybetegekről, akik állapotukból adódóan az önálló életvitellel kapcsolatos feladataik ellátásában segítséget igényelnek de amúgy képesek önmaguk ellátására. Ugyancsak ezen szolgáltatás keretében kell gondoskodni azokról, akik egészségi állapotuk miatt ezt igénylik, illetve bentlakásos intézményi elhelyezésre várnak.
- Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás: a saját otthonukban élő, egészségi állapotuk és szociális helyzetük miatt rászoruló, a segélyhívó készülék használatára képes időskorú, vagy *fogyatékossgal élő* személyek, illetve pszichiátriai betegek részére az önálló életvitel fenntartása mellett felmerülő krízishelyzetek elhárítása céljából nyújtott ellátás.
- Családsegítés: mely által nyújtott általános és speciális segítő szolgáltatás a szociális munka eszközeinek és módszereinek alkalmazásával hozzájárul az egyének, a családok, valamint a különböző közösségek jólétéhez, fejlődéséhez, szociális környezetükhöz való alkalmazkodáshoz.
- A közösségi ellátások: célja a pszichiátriai és szenvedélybetegek közösségben történő gondozása, továbbá gyógyulásuk és rehabilitációjuk elősegítése.
- Támogató szolgáltatás: célja a *fogyatékossgal élő* személyek ellátása, a *fogyatékossgal élő* személy önrendelkezésén alapuló önálló életvitelének megkönnyítése, elsősorban a lakáson kívüli közszolgáltatások elérésének segítségével.
- A nappali ellátás: A nappali ellátást, mint szociális alapszolgáltatást minden tízezer főnél (kivéve idős nappali ellátást, ahol háromezer fő a határ) több lakost számláló települési önkormányzatnak biztosítani kell, azon rászoruló személyek részére, akik segítséget igényelnek önálló életvitelük fenntartásához. A nappali ellátás elkülönült célcsoportjai: idősek, fogyatékkal élők, pszichiátriai betegek, szenvedélybetegek, hajléktalanok. A szolgáltatás keretében biztosítani kell a célcsoport igényeinek megfelelő szolgáltatásokat, melyek a következők lehetnek: napközbeni intézményi tartózkodás, higiéniai szükségletek kielégítése, igény szerinti étkeztetés, társas kapcsolatok építése, fenntartása, szociális és mentális támogatás.
- Szociális alapszolgáltatások közül a településen biztosított az étkeztetés, házi segítségnyújtás, családsegítés, nappali ellátás, ezen belül a demens személyek nappali ellátása.

Településünkön a szociális alapszolgáltatások számottevő részét és a Bölcsőde üzemeltetését társulási keretek között a Kabai TÁMASZ Szociális Alapszolgáltatási Központ útján láttatjuk el, míg a gyermekjólét és családsegítést, illetve a biztos kezdet gyermekház működtetését saját intézmény által biztosítjuk.

Szakosított ellátások

Abban az esetben, ha életkoruk, egészségi állapotuk, szociális helyzetük miatt a rászorult személyekről az alapellátás keretében nem lehet gondoskodni, a rászorultakat állapotuknak és helyzetüknek megfelelően szakosított ellátási formában kell gondozni.

A szakosított ellátási formák típusai a következők:

- ápolást, gondozást nyújtó intézmények,
- rehabilitációs intézmények,
- átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények,
- lakóotthonok.

A településünkön nem működik ápolást, gondozás nyújtó idősök bentlakásos otthona.

g) drogprevenációs szolgáltatások

Biharnagybajom településen nem elérhető a drogprevenációs szolgáltatás. Viszont az utóbbi időben olyan nagy mértékben elterjedt a különböző szerek használata a településen, hogy ez mindenképp beavatkozást igényel már a megelőzés szintjén is.

h) hátrányos megkülönböztetés, az egyenlő bánásmód követelményének megsértése a szolgáltatások nyújtásakor

Az önkormányzati intézmények az ügyintézés és a foglalkoztatás során is megelőzik és megakadályozzák a hátrányos megkülönböztetést, mindent megtesznek az egyenlő bánásmód és az esélyegyenlőség biztosítása érdekében. Összességében elmondható, hogy az egészségügyi és szociális ellátórendszer kiépített, a településen hozzáférhető. E tekintetben hátrányos megkülönböztetés, az egyenlő bánásmód követelmények megsértése a szolgáltatások nyújtásakor senkit nem érhet.

3.7 Közösségi viszonyok, helyi közelet bemutatása

a.) közösségi élet színterei, fórumai;

3.7.1. számú táblázat - Intézményi ellátottság (2019)			
Tornateremmel, tornaszobával ellátott köznevelési intézmények száma (intézmény székhelye szerint) (TS 102)	Sportcsarnok, sportpálya léte (TS 103)	A települési könyvtárak kikölcsönzött egységeinek száma (TS 104)	Közművelődési intézmények száma (TS 105)
db	van/nincs	db	db
2	van	1 974	1
Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati adat			

Biharnagybajom közművelődési feladatellátását az elmúlt időszakban a Szűcs Sándor ÁMK művelődési intézményegysége biztosította. Az Intézmény megszűnését követően (2023. szeptember 1-től), nem jött létre új intézmény, a közművelődési szakemberek és színterek működtetését úgymond szakfeladatként végzi tovább az Önkormányzat.

A közösségek működésének legfőbb színtere a művelődési ház, illetve folyamatban van egy új közösségi színtér kialakítása a régi mozi átalakítása révén. A település lakossága, valamint a civil szervezetek számára a Művelődési Ház udvarán rendezvények megtartására alkalmas szabadtéri színpad és közösségi tér került kialakításra 2021-ben a Magyar Falu Programnak köszönhetően, pályázati forrásból.

A gyerekek számára a Mátyás király úton zárt játszótér került kialakítására sikeres pályázatból 2021 őszén. A fejlesztés során 0-14 éves korú gyermekek számára biztonságos játszótér lett kialakítva, melyen 5 féle játék kerül elhelyezésre. A terület akadálymentesen megközelíthető, a játékokat *fogyatékossgal élő* gyermekek is igénybe tudják venni. Az alkalmazott játszótéri eszközök megfelelnek az ide vonatkozó jogszabályi előírásoknak. Napi rendszerességgel, délelőtti és délutáni programként is igénybe veszi az érintett korosztály.

A közösségi színtereinken a hagyományos művelődési formák és a civil szervezetek együttélése a jellemző. A művelődési ház munkájában legfontosabb a hagyományörzés, melynek letéteményesei a közösségek és az évről-évre megrendezésre kerülő hagyományörző programok. Számos községi, közösségi és közérdekű események kerülnek megrendezésre minden évben, különös hangsúlyt fordítva a gyermekeknek szervezett programokra (kézműves és hagyományörző tábor, meseszínházak stb.) A rendezvények közül kiemelkedik a Biharnagybajom napja, Lovasnap, Idősek napja, a Karafitty népzenei találkozók és az ünnepek előtti rendezvénysorozatok: húsvéti készülődés, Adventi készülődés és gyertyagyújtások. Kiállítások alkalmával törekszünk a helyi vagy helyi kötődésű alkotókat és munkáikat bemutatni. (pl. Jenei Boldizsár, Szűcs Péter fotói)

Rendezvényeink némelyike, már nem csak helyi, hanem környékbeli és országos érdeklődésre is számot tart. Biharnagybajom napja a környék egyik legnépszerűbb eseménye lett néhány év alatt. Fontosnak érezzük a helytörténeti értékek őrzését, működtetjük a Szűcs Sándor házat, mely sárréti gyűjteményt mutat be. A településen Helyi Értéktár bizottság működik, amely már számos helyi értéket azonosított be és vett fel az Értéktárba.

b.) közösségi együttélés jellemzői:

A település lakossága részéről nem merülnek fel etnikai konfliktusok. Az emberek többnyire toleránsak egymás iránt. A felmerülő problémák és konfliktusok egyáltalán ne etnikai jellegűek, nemhez, bőrszínhez és valláshoz sem kötődnek.

c.) helyi közösségi szolidaritás megnyilvánulásai:

Civil szervezeteink is aktív közösségi munkát végeznek, rendezvényeikkel egy-egy csoport, egy-egy korosztály, gyakran az egész település színvonalas szórakoztatását biztosítják. Ezeken a rendezvényeken más települések hasonló civilszervezeteinek tagjai is részt vesznek, térségi rendezvényként funkcionálnak. Ilyenek: Sárréti Nyugdíjas találkozó, illetve a Mozgáskorlátozottak szervezésében a húsvéti Locsoló bál és egyesületi nap. A Biharnagybajomért Egyesület a mazsorett oktatás szervezésében veszi ki leginkább részét, akik fellépéseikkel színesítik a település és a környék rendezvényeit. A Gazdakör 3 évente a környékbeli (Szerep, Sárrétudvari) gazdakörökkel együtt nagyszabású Aratónapot rendez, illetve az elmúlt két évben ők voltak a lovasnap fő szervezői. Az Önkéntes Tűzoltó Egyesület tagjai a rendezvények zavartalan működésében segítenek, bemutatókat tartanak és természetesen segítenek a bajbakerülteknek. A Polgárőr Egyesület tagjai a település biztonságának megőrzésében segítik a rendőrség munkáját, és a rendezvények biztonságát garantálják., melyeknek aktív résztvevői. A Bajomi Független Motorosok is rendeznek település szintű programokat. A Biharnagybajomi Sportegyesület a már említettek szerint jelenleg kettő szakosztállyal működik. Súlyemelő fiataljaink különböző szintű versenyeken eredményesen

szerepelnek. Jelentős sportesemény a helyben megrendezett Juhász Sándor súlyemelő emlékverseny, az edzőtáborok. A labdarúgó csapat jelenleg a vármegyei 3. osztályban versenyez.

A civil szervezetek működtetéséhez az önkormányzat Képviselő-testülete helyet és pénzügyi támogatást biztosít. Az Önkormányzat pályázati lehetőségek biztosításával, rendszeres tájékoztatással és folyamatos párbeszéd fenntartásával segíti munkájukat.

Számos civil szervezet önkéntes munkájával és adományok közvetítésével enyhíti a hátrányos helyzetű családok mindennapjait. A szolidaritás és felelősség mind magánemberekben, mind a településen működő gazdasági szervezetekben jelen van. Jellemzően felajánlásokban, önkéntes munkában nyilvánul meg.

A település lakói elsősorban a református egyházközség tagjai. Az egykori régi parókia a Rákóczi u. 22. szám alatt, a Biharnagybajomi Református Egyházközség pályázata révén került felújításra, közösségi házként funkcionál - hitoktatás, jótékonyági vásárok, szeretetvendégségek, gyermek- és ifjúsági programok, valamint gyülekezeti rendezvények helyszíne. A Vidékfejlesztési Program keretén belül, mint településképet meghatározó, közösségi tér fejlesztésére, felújítására kapta az Egyházközség a támogatást (bruttó 46 millió Ft). Az épületet 2009 novemberében adták át.

d.) a helyben élő nemzetiségek kulturális sokszínűségének bemutatása és kulturális identitásuk megőrzésének lehetőségei

Bár a településen viszonylag magasnak mondható a romák aránya, nem igazán jellemző, hogy törekednének a kulturális örökségük, hagyományaik ápolására.

Az Önkormányzat képviselő-testülete a közösségi együttélés alapvető helyi szabályairól rendeletet alkotott 17/2018 (XII.10.) számon. **Sajnos a lakosság egy része nem tartja be ezeket a normákat** (szemetelés, közterületi ital fogyasztás, ingatlanok rendezettségének a biztosítása), így az ő esetükben felszólításokkal, illetve szabályszegési eljárásokkal próbáljuk elérni a követendő magatartásformát.

e.) helyi lakossági önszerveződések

Biharnagybajomi Önkéntes Tűzoltó Egyesület
Biharnagybajomi Nyugdíjasklub
Biharnagybajomi Sportegyesület
Biharnagybajomi Gazdakör
Biharnagybajomi Polgárőr Egyesület
Biharnagybajomért Egyesület
Mozgáskorlátozottak Biharnagybajomi Egyesülete
Függetlenek Biharnagybajom Motoros Egyesület

3.8 A roma nemzetiségi önkormányzat célcsoportokkal kapcsolatos esélyegyenlőségi tevékenysége, partnersége a települési önkormányzattal

Nem áll rendelkezésünkre pontos adat arra vonatkozóan, hogy Biharnagybajomban hány fő vallja magát roma kisebbséghez tartozónak. A 2011. évi népszámlálás adatai alapján 380 fő vallotta magát roma kisebbséghez tartozónak. Becslések szerint viszont a lakosság kb. 35-40 %-

át teszik ki. A romák közül nagyon sokan nem vallják magukat roma származásúnak, ezért számukat nehéz pontosan meghatározni.

A településen a megválasztott Roma Nemzetiségi Önkormányzat önmagát feloszlatta, így jelenleg nem működik.

3.9 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.

A mélyszegénységben élők és a romák helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
A tartósan munkanélküli személyek, akik közül a nők vannak többségben, nem képesek elhelyezkedni az elsődleges munkaerőpiacon, leginkább a mobilitás hiánya miatt. Ez elszegényedéshez és eladósodáshoz vezet.	Helyben kell növelni a munkahelyek számát és ennek érdekében az alábbiak szükségesek: <ul style="list-style-type: none"> • Együttműködési megállapodások és munkaerő-kölcsönzési programok a környék vállalkozóival, illetve hatékony munkaerőpiaci közvetítő rendszer kialakítása; • Vállalkozásösztönzési programok indítása és ennek érdekében inkubátorház és ipari park létrehozása; • A START közfoglalkoztatási programból (elsődleges munkaerőpiaci) munkahelyek kialakítása pályázatok útján (pl. zöldség és növény feldolgozó üzem létesítése, kézművesház kialakítása)
A munkanélküliek nagy többsége nem rendelkezik szakképzettséggel	Felnőttképzési és átképzési programokban való részvételben segítségnyújtás a szakképzettséggel nem rendelkezőknek
A pályakezdő fiatalok többsége helyben nem tud elhelyezkedni	<ul style="list-style-type: none"> • A modern technológia lehetőségeit felhasználva távmunka lehetőségeket lehet teremteni a fiatalok számára, ennek érdekében fejlett infrastruktúrával ellátott munkaállomások kialakítása. • A helyi vállalkozások ösztönzése gyakornoki programok, mentorálások és egyéb támogató programok kialakítására • Koordinálás a pályakezdők és cégek között, hogy a fiatalok olyan piacképes szakmákat tanuljanak, amely a környék meglévő piaci igényein alapul.
A településen nincs szociális bérlakás és krízisház	Szociális bérlakások építése, illetve krízisház kialakítása
Hiányos, nem megfelelő infrastruktúra (út, ivóvíz)	Teljessé kell tenni a belterületi lakóingatlanok szilárd burkolatú út ellátottságát, fel kell újítani az ivóvízhálózatot
Házi orvosi praxisok tartósan betöltetlenek, helyben nem állnak rendelkezésre szűrővizsgálati lehetőségek a felnőtt lakosság részére	Meg kell valósítani az egészségház létesítésnek a 2. ütemét (egy ingatlanba integrálódik a házi orvosi rendelő és a védőnő), oly módon, hogy helyi szűrőpont is kialakításra

	kerülhessen az épületben, ahova időszakosan szakemberek járnak ki a szűrések elvégzésére. A házi orvosi praxisok betöltése érdekében minden lehetséges eszközt (támogatás, pályázat, szolgálati lakás, ingyenes közmű használat stb.) meg kell ragadni, hogy vonzóvá tegyük a praxisainkat.
Nincs drogrevenenciós szolgáltatás	Drogrevenenciós szolgáltatások szervezése
A lakosság egy része nem tartja be a közösségi együttélési normákat	Szemléletformáló programok megvalósítása

A beazonosított problémák továbbra is jelen vannak a településen, a megoldásukra törekszünk.

A 2024. évi Önkormányzati választások során Roma Nemzetiségi Önkormányzat Biharnagybajom településen nem alakult meg. Kijelentjük, hogy a településen Roma Nemzetiségi Önkormányzat továbbra sem működik.

4. A gyermekek helyzete, esélyegyenlősége, gyermekszegénység

4.1 A gyermekek helyzetének általános jellemzői gyermekek száma, aránya, életkori megoszlása, demográfiai trendek

4.1. számú táblázat - Gyermekek korú népesség összetétele nemek és korcsoportok szerint (2.számú táblázatból)					
Korcsoport	Fő			Az állandó népességből a megfelelő korcsoportú nők és férfiak aránya (%)	
	Férfiak	Nők	Összesen (TS 003)	Férfiak (TS 005)	Nők (TS 007)
	Fő	Fő	Fő	%	%
Állandó népesség száma (férfiak TS 004, nők TS 006)	1 370	1 285	2655	51,60%	48,40%
0-2 évesek (összes száma TS 008, aránya TS 009)			119	4,48%	
0-14 éves (férfiak TS 010, aránya TS 011; nők TS 012, aránya TS 013)	280	238	518	10,55%	8,96%
15-17 éves (férfiak TS 014, aránya TS 015; nők TS 016, aránya TS 017)	68	53	121	2,56%	2,00%
Forrás: Önkormányzati adat					

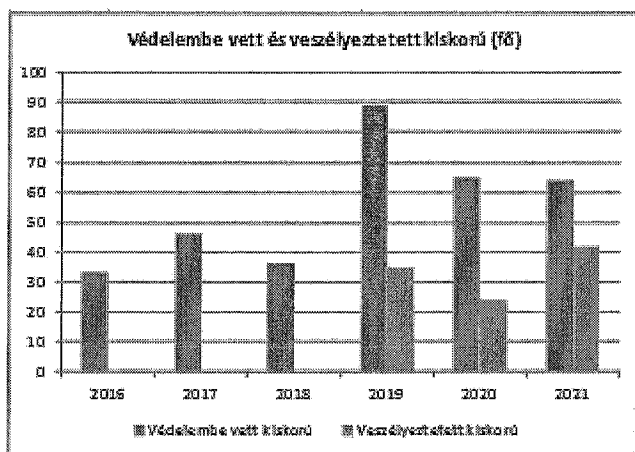
Biharnagybajom településen az állandó lakosság száma 2021-ben: 2655 fő volt. Az összes állandó lakoshoz viszonyítva a 0-14 éves korúak száma: 518 fő, arányát tekintve 19,5%,

a 15-17 éves korú fiatalok száma: 121 fő, arányuk 4.56%. A felnőtt lakossághoz képest a kiskorúak aránya: 24%.

- a) veszélyeztetett és védelembe vett, hátrányos helyzetű, illetve halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek, valamint fogyatékkal élő gyermekek jellemzői, egészségügyi, szociális, lakhatási helyzete;

4.1.1. számú táblázat - Védelembe vett és veszélyeztetett kiskorú gyermekek		
Év	Védelembe vett kiskorú gyermekek száma (TS 116)	Veszélyeztetett kiskorú gyermekek száma (TS 115)
	Fő	Fő
2016	33	n.a.
2017	46	n.a.
2018	36	n.a.
2019	89	35
2020	65	24
2021	64	42

Forrás: TeIR, KSH Tstar

Önkormányzati és intézményfenntartói adatok alapján 2022. évben a védelembe vett gyermekek száma: 56 fő, míg a veszélyeztetett gyermekek száma: 67 fő.

A Gyermekjóléti Szolgálat adatai alapján 2019-ben és 2021-ben volt a legmagasabb a veszélyeztetett kiskorú gyermekek száma. A megszűnt esetek száma a védelembe vett 18 éven aluliak körében kicsi arányt képvisel. A védelembe vett gyermekek a püspökladányi „Segítő Kezek” Szociális Szolgáltató Központhoz tartoznak.

A veszélyeztetett gyermekek számának emelkedése abból adódik, hogy egy ilyen helyzetű családban több gyermek nevelődik, akiket együtt érnek a veszélyeztető helyzetek. A védelembe vétel oka legtöbb esetben a rossz szociokulturális helyzet, illetőleg a tankötelezettség elmulasztása. **A veszélyeztetett gyermekek száma egyre növekszik a 0-3 éves gyerekek vonatkozásában**, ezért kiemelten fontos a korosztály esetében a prevenció és a megfelelő alap-illetőleg szakellátás.

A gyermekek életminőségét, mentális, lelki egészségét leginkább a mai társadalomra jellemző állandó „megélhetésért folytatott küzdelem” okozta családi feszültség, a válások nagy száma, a káros szenvedélyek okozta otthoni viták, veszekedések, esetleg tettlegesség alapozza meg. Ha végig nézünk az általunk veszélyeztetettnek minősített gyermekeken, elsősorban a lelki egészségük károsodik, nem a fizikai. Egyre égetőbb szükség lenne mentálhigiénés szakemberre, gyermekpszichológusra. Ugyanakkor az is megállapítható, hogy **a hátrányos és halmozottan**

hátrányos helyzetű gyermekek, jellemzően a melyszegénységben élő családokban nevelkednek, ahol a lakhatási és szociális körülmények nem szolgálják a gyermek megfelelő fejlődését.

Biharnagybajomban a TÁMASZ Szociális Alapszolgáltatási Központon belül működött a Család- és Gyermekjóléti Szolgálat, mely 2023. július 1-től Biharnagybajom községi önkormányzat önálló intézményeként működik tovább, „Bajomi Biztos Pont” néven. A gyermekjóléti szolgálat családsegítői helyi lakosok, akik jól ismerik a település lakóit, azok problémáit, és a lakosok elfogadják őket. Jó és hatékony az együttműködés a jegyzővel, nevelési-oktatási intézményekkel, orvosokkal, védőnőkkel, illetve a családokkal is.

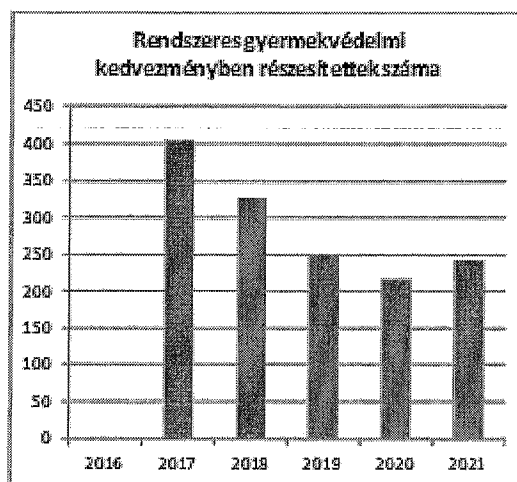
Településünkön jól működik a gyermekvédelmi jelzőrendszer, melynek tagja a rendőrség, a köznevelési intézmények, a védőnői szolgálat, a pártfogó felügyelői szolgálat, a bíróság, házi orvosok, gyermekorvosok, családsegítő szolgálat. A jelzőrendszer tagjai kötelesek a gyermekjóléti szolgálatnak jelezni, ha feladatellátásuk során veszélyeztetett gyermekről szereznek tudomást.

A szolgálat figyelmet fordít a preventív jellegű gyermekjóléti munkára is. Ennek keretében számos szabadidős programot szerveznek, illetve részt vesznek az önkormányzat által szervezett programok előkészítésében és lebonyolításában. Folyamatosan kutatják a lehetőséget az adományok településre hozatalára, megszervezik és koordinálják a tevékenységet.

b) rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők

4.1.2. számú táblázat - Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek	
Év	Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek évi átlagos száma (TS 111)
	Fő
2016	n.a.
2017	404
2018	326
2019	250
2020	217
2021	242

Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati adatok

2022-ben a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek száma: 250 fő volt az önkormányzat és intézményfenntartói adatok alapján.

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők száma évről évre igen magas, a táblázat alapján látható csökkenést elsősorban a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosultak meghatározásának jogszabályi változása idézte elő. Az utóbbi két évben újra minimális emelkedés látható.

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság megállapításának célja annak igazolása, hogy a gyermek szociális helyzete alapján jogosult:

a) a Gyvt. 21/B. §-ban meghatározott ingyenes vagy kedvezményes intézményi gyermekétkeztetésnek és - ha megfelel a 21/C. §-ban foglalt feltételeknek - a szünidei gyermekétkeztetésnek,

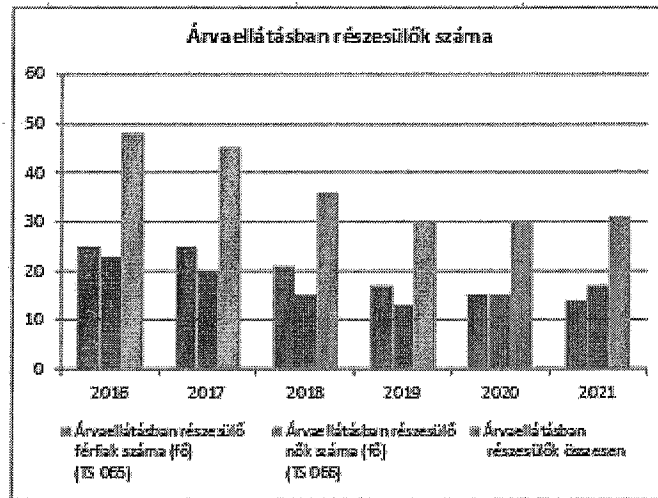
b) a Gyvt. 20/A. §-ban meghatározott természetbeni támogatásnak,

c) a Gyvt.-ben és más jogszabályban meghatározott egyéb kedvezményeknek az igénybevételére.

c) a gyermek jogán járó helyi juttatásokban részesülők helyzete;

4.1.3. számú táblázat - Árvaellátás			
Év	Árvaellátásban részesülő férfiak száma (fő) (TS 065)	Árvaellátásban részesülő nők száma (fő) (TS 066)	Árvaellátásban részesülők összesen
	Fő	Fő	Fő
2016	25	23	48
2017	25	20	45
2018	21	15	36
2019	17	13	30
2020	15	15	30
2021	14	17	31

Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati adatok

A gyermekek támogatásának egyik speciális fajtája az árvaellátás, amely egy biztosítási típusú, havi rendszerességű, jövedelemarányos pénzbeli ellátás, az elhunyt biztosítottak gyermekei, illetve bizonyos esetekben unokái és testvérei részére. Az árvaellátás az elhunyt nyugdíjas, illetve nyugdíjban nem részesülő, de nyugdíjjogosultságot szerzett elhunyt személy gyermekének, örökbe fogadott gyermekének, meghatározott feltételek esetén nevelt gyermekének, testvérének, unokájának járó ellátás. Az árvaellátás alapvetően a gyermek 16. életévének betöltéséig jár, kivéve, ha nappali rendszerű oktatásban vesz részt a gyermek, ebben az esetben legfeljebb 25. életévének betöltéséig jár. Az árvaellátás összege gyermekenként annak a nyugdíjnak a harminc százaléka, ami az elhunytat öregségi nyugdíjként halála időpontjában megillette, vagy megillette volna. A nyugdíj hatvan 55 százaléka jár árvaellátásként annak a gyermeknek, akinek mindkét szülője elhunyt, illetve akinek életben lévő szülője megváltozott munkaképességű. Biharnagybajomban az árvaellátásban részesülők száma folyamatos csökkenést mutat, 2019- és 2021 között szinte állandó. Az árvaellátásban részesülők közt a férfiak és nők aránya közel azonos.

Bursa Hungarica Felsőoktatási Önkormányzati Ösztöndíj

előző években megítélt támogatások		
év	támogatott személy	támogatás összege (fő/hó)
2023	„A” típusú: 16 fő	5 fő 10.000,-Ft 11 fő 5.000,-Ft
	„B” típusú: -	-
2022	„A” típusú: 17 fő	8 fő 20.000,-Ft 9 fő 10.000,-Ft
	„B” típusú: -	-
2021	„A” típusú: 10 fő	10 fő 10.000,-Ft
	„B” típusú: -	-
2020	„A” típusú: 11 fő	2 fő 10.000,- Ft 5 fő 8.000,- Ft 4 fő 5.000,- Ft
	„B” típusú: -	-
2019	„A” típusú: 16 fő	16 fő 10.000,-Ft
	„B” típusú: 1 fő	1 fő 10.000,-Ft
2018	„A” típusú: 17 fő	9 fő 3.000,- Ft 8 fő 5.000,- Ft
	„B” típusú: 1 fő	3.000,- Ft

Iskolakezdési támogatás

Intézmény	ÉV	2016. (fő)	2017. (fő)	2018. (fő)	2019. (fő)	2020. (fő)	2021. (fő)	2022. (fő)
óvoda	5.000,-Ft/fő	-	-	46	55	98	96	92
általános iskola	15.000,-Ft/fő	81	87	103	122	226	227	205
középiskola	20.000,-Ft/fő	53	59	83	82	114	107	105
főiskola, egyetem	25.000,-Ft/fő	28	23	24	21	18	22	17
Összesen (fő)		162	169	256	280	456	452	419

Forrás: Polgármesteri Hivatal

d) ingyenes vagy kedvezményes iskolai étkeztetésben részesülők jellemzői

Az ingyenes vagy a kedvezményes támogatások köre az elmúlt években kiszélesedett. A támogatások zöme a rendszeres gyermekvédelmi támogatások jogosultságához kötődik. A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők ingyenesen étkeznek a bölcsődében, az óvodában és az általános iskolában egyaránt. 2022. novemberig a kedvezményes, vagy fizetős étkeztetést a Biharnagybajomban tanuló általános iskolások számára a községi önkormányzat saját költségvetéséből finanszírozta a szociális normatívából minden gyermek számára, közel 4 millió forint értékben. A megszorítások miatt a továbbiakban ezt a támogatást csak az általános iskola 1-3. osztályáig tudja vállalni az önkormányzat.

A naponkénti meleg ebéd igen fontos lehet azoknak a gyermekeknek, ahol nem, vagy csak ritkán tudják a meleg ételt biztosítani a szülők.

e) magyar állampolgársággal nem rendelkező gyermekek helyzete;

Nem releváns

f) állampolgársággal rendelkező, illetve magyar állampolgársággal nem rendelkező külföldről visszatért, hátrányos helyzetű családban élő gyerekek jellemzői.

Nem releváns

4.2 Szegregált, teleszerű lakókörnyezetben élő gyermekek helyzete, esélyegyenlősége

A szegregátumok lakói között magasabb a gyermekkorúak (0-14 éves) aránya, vagyis a gyermekvállalások száma magasabb, mint a település más területein. **A spontán kialakult szegregátumokban kedvezőtlenebb lakhatási feltételek találhatók,** mint a település más részein. Legtöbbször komfort nélküli vagy alacsony komfort fokozatú lakásokban élnek, s egyúttal itt a legmagasabb az egy lakásra jutó lakossűrűség, s itt a legkedvezőtlenebb az infrastrukturális háttér is a településen. A spontán kialakult szegregátumok egyes részein a gáz és a szennyvízelvezető csatorna nincs kiépítve. Elmondható, hogy **a szegregátumokból érkező gyermekek több tekintetben is hátránnyal indulnak.** A gyerekek esetében kiemelt cél lenne, hogy a szocializációs hátrányok okozta kedvezőtlen hatások a korai fejlesztés bizonyos formáin

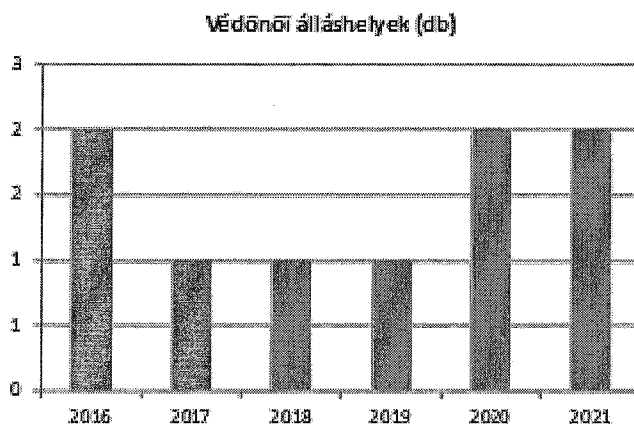
keresztül, a teljeskörű beövodáztatáson át, a sikeres általános iskolai tanulmányok után a középiskolai, lehetőség szerint a felsőoktatásban történő továbbtanulást erősítsék.

4.3 A hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű, valamint fogyatékossgal élő gyermekek szolgáltatásokhoz való hozzáférése

a) védőnői ellátás jellemzői

Év	Betöltött védőnői álláshelyek száma (TS 109)	0-3 év közötti gyermekek száma	Átlagos gyermekszám védőnőnként
	db	Fő	Fő
2016	2	118	59,00
2017	1	108	108,00
2018	1	105	105,00
2019	1	94	94,00
2020	2	95	47,50
2021	2	99	49,50

Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati adatok

A településen két védőnői körzet működik. A születések száma 2020-ban volt a legmagasabb (47 fő), míg 2021-2022-ben minimális csökkenés mutatkozott.

Védőnői körzet által küldött problémajelzések száma

2019	14
2020	11
2021	30
2022	14

Gondozott családok száma

2019	57
2020	69
2021	75
2022	61

Nyilvántartott veszélyeztetett, jogerős hatósági intézkedésben érintett kiskorúak száma

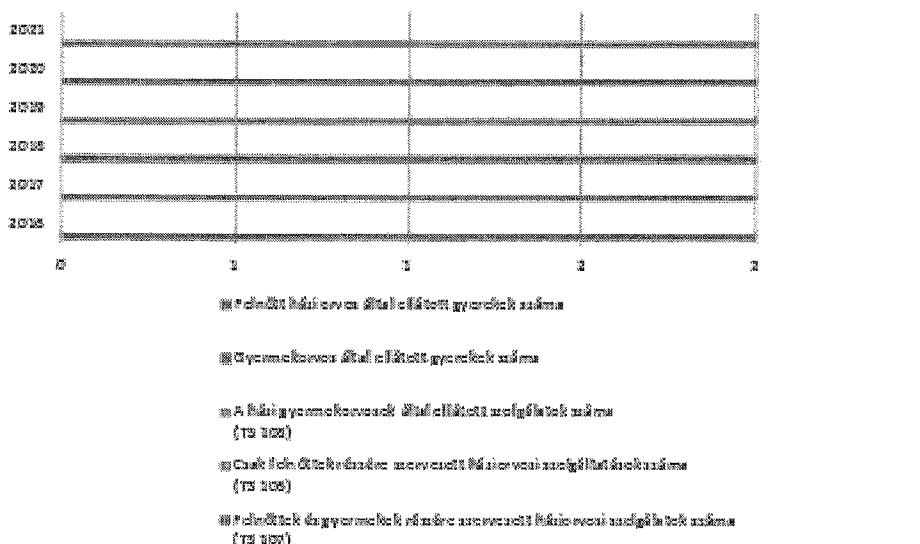
2019	61 fő
2020	50 fő
2021	51 fő
2022	67 fő

b) gyermekorvosi ellátás jellemzői

4.3.2. számú táblázat – Gyermekorvosi ellátás					
Év	Felnőttek és gyermekek részére szervezett házi orvosi szolgálatok száma (TS 107)	Csak felnőttek részére szervezett házi orvosi szolgáltatások száma (TS 106)	A házi gyermekorvosok által ellátott szolgálatok száma (TS 108)	Gyermekorvos által ellátott gyerekek száma	Felnőtt házi orvos által ellátott gyerekek száma
	db	db	db	Fő	Fő
2016	2	0	0	0	n.a.
2017	2	0	0	0	n.a.
2018	2	0	0	0	n.a.
2019	2	0	0	0	n.a.
2020	2	0	0	0	n.a.
2021	2	0	0	0	n.a.

Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati adatok

Orvosi ellátások

2021. júliustól, és azóta is egy fő látja el a két házi orvosi körzet feladatait.

- c) 0–7 éves korúak speciális (egészségügyi-szociális-oktatási) ellátási igényeire (pl. korai fejlesztésre, rehabilitációra) vonatkozó adatok

A településen élő óvodáskorú gyermekek a Biharnagybajomi Szűcs Sándor ÁMK Óvodába járnak, ahol szakképzett fejlesztő és gyógypedagógus végzi a gyermekek felzárkóztatását.

- d) gyermekjóléti alapellátások, Biztos Kezdet Gyerekház, Tanoda, gyermekszegénységet csökkentő speciális szolgáltatások;

Az esélyegyenlőség megteremtésének lehetőséget biztosítva 2018. 03.01-től Biztos Kezdet Gyerekház létrehozására nyert az Önkormányzat pályázati támogatást 4 éves fenntartási időszakra, mely pályázatnak közvetlen célcsoportja a hátrányos helyzetű településeken, településrészekben, illetve hátrányos helyzetű családokban élő 0-3 éves csecsemők és kisgyerekek és az őket nevelő szülők, ill. hátrányos helyzetben élő várandósok.

A program hosszú távú célkitűzése olyan gyerek- és családbarát szolgáltatási környezet kialakítása országos szinten, amely a szülők partneri bevonása és aktív részvétele mellett koragyermekkorban egyenlő esélyt biztosít a veleszületett képességek kibontakozásához, a minél korábbi - lehetőleg 3 éves kortól - óvodai részvételhez és a sikeres iskolakezdéshez.

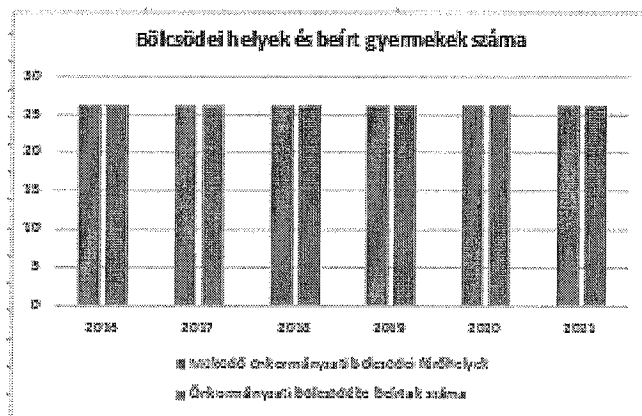
1. Az óvodába lépő gyermekek legyenek egészségesek, ériék el veleszületett képességeik optimumát (a minden fejlődési területet érintő - mozgás, érzékelés, értelem, érzelem, nyelv és kommunikáció, észlelés - szakmailag megalapozott emberi és tárgyi környezet biztosításával).
2. Történjen meg a szülők együttműködésének megnyerése, támogatása saját erőforrásaik mobilizálásában és a hiányzó kompetenciák megszerzésének segítése ahhoz, hogy gyermekük személyiségfejlődése egészséges, harmonikus és optimális legyen.
3. Valósuljon meg a helyi közösségekben a program befogadása és a program helyi közösségekbe való beágyazódása.
4. Történjen meg helyi szinten a 0-3 éves gyermekekkel foglalkozó intézmények és/vagy szakemberek feladatainak és felelősségének láthatóvá tétele a közöttük levő együttműködés megvalósítása és a szolgáltatások elérhetővé tétele, a korai felismerés és megelőzés érdekében.

- e) gyermekek napközbeni ellátásai, bölcsődei ellátás;

4.3.3. a.) számú táblázat - Bölcsődék és bölcsődébe beíratott gyermekek száma

Év	Működő, önkormányzati bölcsődei férőhelyek száma	Önkormányzati bölcsődébe beíratott gyermekek száma
	db	Fő
2016	26	26
2017	26	26
2018	26	26
2019	26	26
2020	26	26
2021	26	26

Forrás: Önkormányzati és Intézményi adatgyűjtés

4.3.3. b.) számú táblázat - Bölcsődék és bölcsődébe beíratott gyermekek száma								
Év	Működő munkahelyi bölcsődei férőhelyek száma (TS 126)	Munkahelyi bölcsődébe beírt gyerekek száma (TS 122)	Működő családi bölcsődei férőhelyek száma (TS 125)	Családi bölcsődébe beírt gyerekek száma (TS 121)	Működő mini bölcsődei férőhelyek száma (TS 127)	Mini bölcsődébe beírt gyerekek száma (TS 123)	Működő (összes) bölcsődei férőhelyek száma (TS 124)	Bölcsődébe (összes) beírt gyermekek száma (TS 120)
	db	Fő	db	Fő	db	Fő	db	Fő
2016	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
2017	0	0	0	0	0	0	26	26
2018	0	0	0	0	0	0	26	26
2019	0	0	0	0	0	0	26	26
2020	0	0	0	0	0	0	26	26
2021	0	0	0	0	0	0	26	26
Forrás: TelR, KSH Tstar								

Biharnagybajomban egy telephelyen működik a Bölcsőde, melyet a Támasz Szociális Alapszolgáltatási Központ működtet.

A Bölcsőde a vizsgált években maximális kihasználtsággal működött.

A bölcsődei ellátás megoldást jelent azon gyermekek nappali elhelyezésére és ellátására, ahol a szülő egyedül neveli a gyermeket, vagy a szülő dolgozik, vagy egyszerűen csak előnyösebb a gyermek számára fejlődése szempontjából, ha az intézményben van.

A mi bölcsődei csoportunkban a veszélyeztetett gyermekek száma jelentős. Ezeknek a gyermekeknek a fejlődése szempontjából előrelépést jelent a bölcsőde.

A mindennapi tapasztalat azt mutatja nem csak a bölcsődében, hanem az óvodában és iskolában is, hogy sok szülő az intézményre szeretné bízni a gyermeke nevelését, és tőle várja a problémák megoldását is. Ezeknél a családoknál a szülők szülői szerepvállalásán és a gyermeknevelésről alkotott nézetein kellene változtatni.

f) gyermekvédelem;

A Biharnagybajomi Család-és Gyermekjóléti szolgálat feladatának ellátása érdekében veszélyeztetettséget észlelő- és jelzőrendszert működtet, illetve koordinál, mely lehetővé teszi a gyermekeket általában érintő veszélyeztető okok feltárását, valamint az egyes gyermek veszélyeztetettségének időben történő felismerését. A jelzőrendszer tagjai különösen a védőnők, gyermekorvosok, köznevelési intézmények, rendőrség, pártfogó felügyelői szolgálat, társadalmi szervezetek, egyházak, alapítványok. A gyermekvédelmi rendszer hozzájárul és erősíti a reziliencia faktorait, vagyis a veszélyeztetett gyermek a rendszer együttműködése révén sikeresebbé válik, a testi-lelki szenvedés, illetve nehéz élethelyzetek átélése után gyorsabban vissza tudja nyerni eredeti, jó állapotát.

Az észlelő és jelzőrendszer által küldött jelzések száma

	0-17 évesekkel kapcsolatosan megküldött jelzések száma	Nagykorú személyekkel kapcsolatosan megküldött jelzések száma
2019	35	4
2020	39	13
2021	56	16
2022	56	11

A jelzőrendszer tagjai a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot látják el - a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítése, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése érdekében - a törvényben meghatározott alaptevékenység keretében. A jelzőrendszer működésének célja a problémák időben történő felismerése, és azok mihamarabbi enyhítése, megoldása. Az észlelő és jelzőrendszer tagjai rendszeresen vesznek részt szakmaközi megbeszéléseken, esetkonferenciákon, esetmegbeszéléseken és esetkonzultációkon a gyermekek és családok problémáinak minél hatékonyabb megoldása, a veszélyeztetettség megszüntetése érdekében.

A problémák megoldása érdekében a családsegítők gyakran a védőnőkkel, esetmenedzserekkel, óvónőkkel együtt látogatják a családokat, közösen segítve a kialakult problémák gyorsabb megoldását.

g) krízishelyzetben igénybe vehető szolgáltatások;

A krízishelyzetben igénybe vehető szolgáltatások településünkön változóak. A gyermeket nevelő családoknál a kialakult krízis helyzetet – ami főként anyagi helyzet miatt van – igyekszik a település közösen megoldani. A munkanélküliség magával hozza, hogy egyre több család kerül még nehezebb anyagi helyzetbe, fokozatosan nő azok száma, akik segísége szorulnak, amit azonban csak lokalizálni tudunk, véglegesen megoldani a rendelkezésre álló forrásokból nem lehet.

h) egészségfejlesztési, sport-, szabadidős és szünidős programokhoz való hozzáférés;

Az elsődleges sportolási helyszínt a helyi sportpálya biztosítja, de a művelődési házban, az iskola épületében, és az óvodában is lehetőség adódik a mozgásra: , a súlyemelés, a labdarúgás, a mazsorett és birkózás foglalkozások keretében. A Művelődési Ház udvarán lévő szabadterei kondiparkot is bármikor igénybe vehetik a gyerekek. Nyáron a közösségi szerveződések segítségével a gyermekek kirándulásokon, táborokban vesznek részt.

i) gyermekétkeztetés (intézményi, hétféligi, szünidei);

A gyermekek étkeztetését (bölcsődében, óvodában, iskolában) a helyi konyha látja el hétköznapi napokon, és a szünidőkben. A 0-3 éves korú gyermekek ellátásához a „Bajomi Biztos Pont” is hozzájárul, az oda járó gyermekek tízóraiztatásával és a közös főzés alapanyagainak biztosításával.

j) eltérő kultúrájú, vagy a hátrányos és nem hátrányos helyzetű gyermekcsoportok közötti programok;

A településen megrendezett programok kivétel nélkül, minden gyermek számára kerülnek megrendezésre.

k) hátrányos megkülönböztetés, az egyenlő bánásmód követelményének megsértése a szolgáltatások nyújtásakor;

A hátrányos megkülönböztetés nem történt, az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt eljárásra nem került sor, jelzéssel nem éltek.

l) előnyben részesítés, hátránykompenzáló juttatások, szolgáltatások az ellátórendszerek keretein belül.

A gyermekjóléti szolgálat esetében a hátránykompenzáló szolgáltatások nagyban hozzájárulnak a hátrányos helyzetbe került gyermekek és szülei szociális helyzetének javulásához, ami információnyújtásból, hivatalos ügyek intézésében való közreműködésből, tanácsadásból, közvetítésből, szociális válsághelyzetben lévő várandós anyák gondozásából és eseti gondozásból áll. A hátránykompenzáló juttatások – tekintettel a gyermekek és gyermekes családok szociális státuszára és az

oktatási-nevelési intézményekben történő részvételére – minden jogosult számára egyenlő feltételek mellett elérhetőek, a törvény által szabályozott keretek között. A szociális ellátásokról szóló helyi rendelet alapján, amennyiben az önkormányzat költségvetése lehetővé teszi, a képviselő-testület pénzbeli intézménykezdési támogatást nyújt a törvényes képviselő részére.

4.4 A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek/tanulók, valamint fogyatékkal élő gyerekek közoktatási lehetőségei és esélyegyenlősége

- a) a hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű, valamint sajátos nevelési igényű és beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek/tanulók óvodai, iskolai ellátása, a köznevelési intézménybe és más településen található fejlesztő programokra való eljutás módja, lehetőségei;

A gyermekek védelméről szóló 1997. évi XXXI. törvény alapján Hátrányos helyzetű az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében az alábbi körülmények közül egy fennáll:

a) a szülő vagy a családbafogadó gyám alacsony iskolai végzettsége, ha a gyermeket együtt nevelő mindkét szülőről, a gyermeket egyedül nevelő szülőről vagy a családbafogadó gyámról - önkéntes nyilatkozata alapján - megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor legfeljebb alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezik,

b) a szülő vagy a családbafogadó gyám alacsony foglalkoztatottsága, ha a gyermeket nevelő szülők bármelyikéről vagy a családbafogadó gyámról megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor az Szt. 33. §-a szerinti aktív korúak ellátására jogosult vagy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésének időpontját megelőző 16 hónapon belül legalább 12 hónapig álláskeresőként nyilvántartott személy,

c) a gyermek elégtelen lakókörnyezete, illetve lakáskörülményei, ha megállapítható, hogy a gyermek a településre vonatkozó integrált településfejlesztési stratégiában szegregátumnak nyilvánított lakókörnyezetben vagy félkomfortos, komfort nélküli vagy szükséglakásban, illetve olyan lakáskörülmények között él, ahol korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéséhez szükséges feltételek.

Halmozottan hátrányos helyzetű:

a) az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében az (1) bekezdés a) -c) pontjaiban meghatározott körülmények közül legalább kettő fennáll,

b) a nevelésbe vett gyermek,

c) az utógondozói ellátásban részesülő és tanulói vagy hallgatói jogviszonyban álló fiatal felnőtt.

Az egyenlő bánásmód követelménye kiterjed minden olyan nevelésre, oktatásra, képzésre, amely államilag jóváhagyott vagy előírt követelmények alapján folyik, vagy amelynek megszervezéséhez az állam közvetlen normatív költségvetési támogatást nyújt, illetve amelyhez közvetve – így különösen közterhek elengedése, elszámolása vagy adójóváírás útján – hozzájárul. Az Ebtv. alapján mindenkit egyenlő bánásmód illet meg az oktatással és képzéssel kapcsolatban, így különösen az oktatásba történő bekapcsolódás feltételeinek meghatározása, a

felvételi kérelmek elbírálása, az oktatás követelményeinek megállapítása és a követelménytámasztás, a teljesítmények értékelése, az oktatáshoz kapcsolódó szolgáltatások biztosítása és igénybevétele, az oktatással összefüggő juttatásokhoz való hozzáférés, a kollégiumi elhelyezés és ellátás, az oktatásban megszerezhető tanúsítványok, bizonyítványok, oklevelek kiadása, a pályaválasztási tanácsadáshoz való hozzáférés, valamint az oktatásban való részvétellel összefüggő jogviszony megszüntetése során. A szakértői bizottság véleményének figyelembevételével az oktatási intézmények biztosítják a korai fejlesztést és gondozást az érintett gyermekek esetében.

Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek, tanulók:

- a) különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló:
 - aa) sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló,
 - ab) beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló,
 - ac) kiemelten tehetséges gyermek, tanuló

Év	Óvodába beírt gyermekek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (TS 087)	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű óvodás gyermekek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (TS 092)	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű óvodás gyermekek aránya az óvodás gyermekekben belül (TS 093)
	Fő	Fő	%
2016	104	65	62,50
2017	112	58	51,79
2018	109	46	42,20
2019	112	14	12,50
2020	114	20	17,54
2021	110	19	17,27

Forrás: TeIR, KSH Tstar

2022-ben a hátrányos helyzetű óvodás gyermekek száma: 15 fő,
míg a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma: 21 fő.

Év	Általános iskolai tanulók száma a nappali oktatásban	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók száma (gyógypedagógiai oktatással együtt) (TS 094)	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók aránya az általános iskolai tanulókon belül (TS 095)
	Fő	Fő	%
2016	n.a.	169	66,80
2017	n.a.	156	65,55
2018	n.a.	131	62,09
2019	n.a.	31	16,06
2020	n.a.	37	20,44
2021	n.a.	58	34,94

Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati és intézményi adatgyűjtés

2022-ben az általános iskolába járó gyermekek közül 43 fő hátrányos helyzetű és 45 fő halmozottan hátrányos helyzetű volt a 147 fő beíratott tanulóból.

4.4. a) 3. számú táblázat - Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzet a középszintű oktatásban

Év	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gimnáziumi tanulók száma (TS 096)	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók aránya a gimnáziumi tanulókon belül (TS 097)	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű szakközépiskolai tanulók és hátrányos helyzetű szakiskolai és készségfejlesztő iskolai tanulók száma a nappali oktatásban (TS 098)	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű szakközépiskolai tanulók és hátrányos helyzetű szakiskolai és készségfejlesztő iskolai tanulók aránya a tanulók számához viszonyítva (TS 099)	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű szakgimnáziumi tanulók száma (TS 100)	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók aránya a szakgimnáziumi tanulókon belül (TS 101)
	Fő	%	Fő	%	Fő	%
2016	0	n.a.	0	n.a.	0	n.a.
2017	0	n.a.	0	n.a.	0	n.a.
2018	0	n.a.	0	n.a.	0	n.a.
2019	0	n.a.	0	n.a.	0	n.a.
2020	0	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
2021	0	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.

Forrás: TeIR, KSH Tstar

4.4. a) 4. számú táblázat - Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzet

Év	Megállapított hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek száma (TS 114)	Megállapított halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek száma (TS 113)
	fő	fő
2016	68	283
2017	132	197
2018	100	174
2019	77	144
2020	113	96
2021	92	92

Forrás: TeIR, KSH Tstar

2022-ben a megállapított hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek száma: 105 fő, a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek száma: 138 fő.

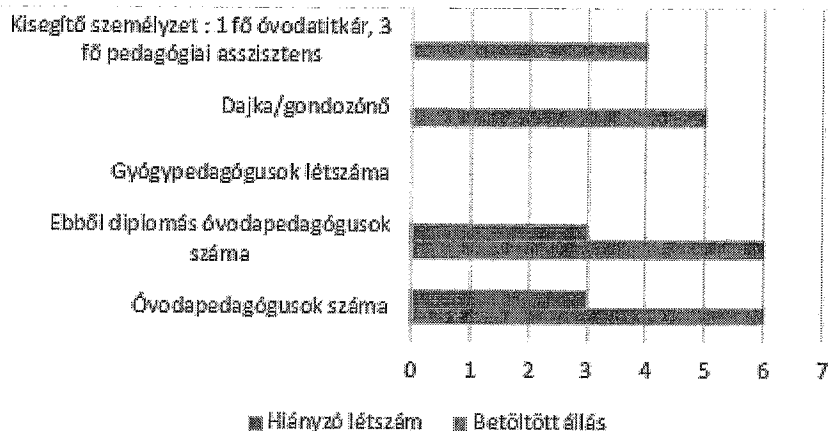
- b) a közneveléshez kapcsolódó kiegészítő szolgáltatások (pl. iskolára/óvodára jutó gyógypedagógusok, iskolapszichológusok száma stb.)

A hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma az óvodai létszámhoz mérten magas, a csoportok között arányosan megoszlik. Minden csoportban egyéni fejlesztésben részesülnek a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek a csoport óvodapedagógusai által szervezett foglalkozásokon. Az eredményes fejlesztőmunkát azonban megnehezíti, hogy még mindig betöltetlen 3 fő óvodapedagógus álláshely.

Az óvodában a hátránykompenzálás az egyéni fejlesztéseken kívül fejlesztő pedagógus, gyógypedagógus és logopédus által szervezett foglalkozásokkal is kiegészül, a hatékonyság növelése érdekében azonban szükség lenne a fejlesztőpedagógus és a logopédus nagyobb óraszámú történő foglalkoztatására. A gyermekek logopédiai fejlesztését, és tanulási képességeinek javítását heti 3-4 órában látják el, így az egyéni fejlesztés helyett 5-6 gyermekkel mikrocsoportos foglalkozásokat tudnak megvalósítani a Pedagógiai Szakszolgálat szakemberei. A sajátos nevelési igényű, egyéni bánásmódot igénylő gyermekek évről-évre egyre növekvő számban fordulnak elő az óvodai csoportokban, ami szükségessé tenné szakember (gyógypedagógus, pszichológus) foglalkoztatását az intézményben.

4.4.1. számú táblázat - Óvodai nevelés adatai (2021) (A táblázat kitöltése és elemzése opcionális.)		
ÓVODAI ELLÁTOTSÁG		
Az óvoda telephelyeinek száma (db)	2	
Hány településről járnak be a gyermekek (db)	1	
Óvodai férőhelyek száma (fő)	175	
Óvodai gyermekcsoportok száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (db)	5	
Az óvoda nyitvatartási ideje (...h-tól ...h-ig):	6,30-tól	16,30-ig
A nyári óvoda-bezárás időtartama (nap)	augusztusban 2 hét	
Személyi feltételek	Fő	Hányzó létszám
Óvodapedagógusok száma	6	3
Ebből diplomás óvodapedagógusok száma	6	3
Gyógypedagógusok létszáma	0	0
Dajka/gondozónő	5	0
Kisegítő személyzet : 1 fő óvodatitkár, 3 fő pe	4	0
Forrás: Önkormányzati, intézményi adatgyűjtés		

Óvodai dolgozók - betöltött állások és hiányzó létszám

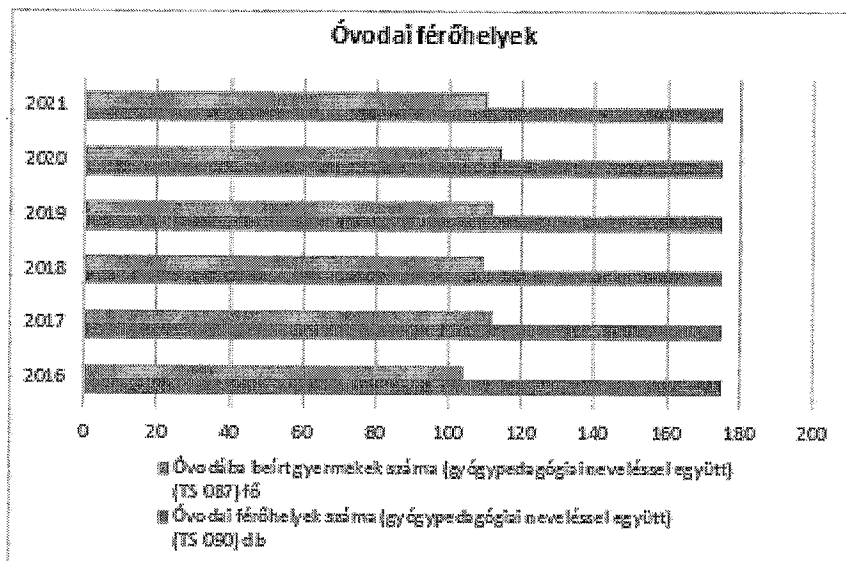
2022-ben az óvodai ellátottság változatlan maradt, sajnos a hiányzó óvodapedagógusi álláshelyeket továbbra is csak pedagógiai asszisztensekkel lehetett feltölteni. Továbbra is szükséges lenne pótolni a hiányzó diplomás pedagógusokat.

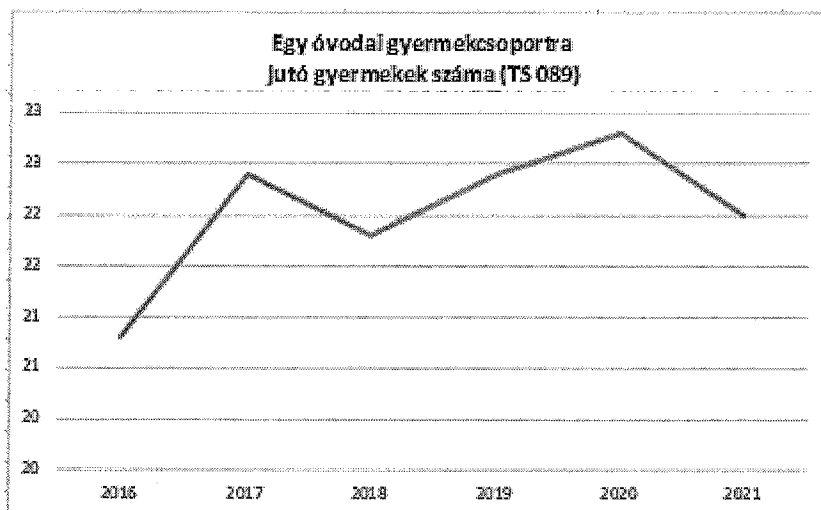
4.4.2. számú táblázat - Óvodai nevelés adatai

Év	3-6 éves korú gyermekek száma	Óvodai gyermekcsoportok száma - gyógypedagógiai neveléssel együtt (TS 085)	Óvodai férőhelyek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (TS 090)	Óvodai feladatellátási helyek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (TS 088)	Óvodába beírt gyermekek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (TS 087)	Óvodai gyógypedagógiai gyermekcsoportok száma (TS 086)	Gyógypedagógiai oktatásban részesülő óvodás gyermekek száma az Integráltan oktatott SNI gyermekek nélkül (TS 091)	Egy óvodai gyermekcsoportra jutó gyermekek száma (TS 089)
	fő	db	db	db	fő	db	fő	fő
2016	n.a.	5	175	2	104	0	0	21
2017	n.a.	5	175	2	112	0	0	22
2018	n.a.	5	175	2	109	0	0	22
2019	n.a.	5	175	2	112	0	0	22
2020	n.a.	5	175	2	114	0	0	23
2021	n.a.	5	175	2	110	0	0	22

Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati adatgyűjtés

Az óvodai beíratott gyermekek száma 2022-ben 108 fő volt, így az egy óvodai csoportra jutó gyermekek száma változatlanul 22 fő.

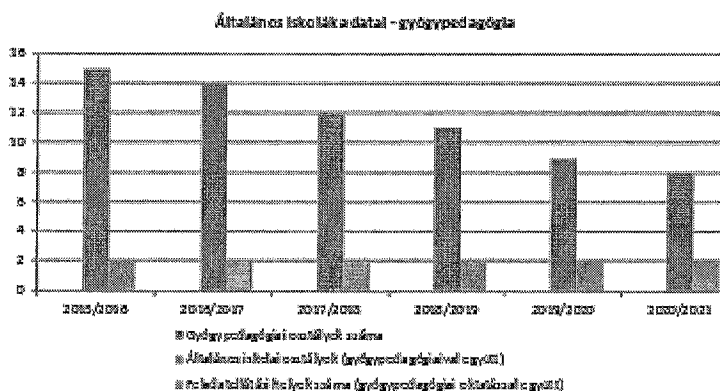

Biharnagybajomban az óvoda két telephelyen működik, a Bacsó Béla úti Óvodában két nagycsoporttal, a Mátyás király úti Óvodában pedig 3 (kis, kis-középső és középső) csoporttal. A Mátyás király úti óvoda felújítását követően 2012. szeptemberétől bővült az óvoda kapacitása 25 fővel. Így a Bacsó Béla úti óvoda 75, a Mátyás király úti óvoda 100 férőhelyessé növekedett, ami azt jelenti, minden óvodába jelentkező gyermek számára tudunk férőhelyet biztosítani. A vizsgált időszakban folyamatosan csökken az óvodába beíratott gyermekek létszáma. A Mátyás király úti óvoda felújítását követően 2012. szeptemberétől bővült az óvoda kapacitása 25 fővel 150 főről 175 főre, ami azt jelenti, hogy nincs férőhely hiány az óvodába jelentkezők körében. A beruházást megelőző években az óvodába beíratott gyerekek száma meghaladta az óvodai férőhelyek számát. Azonban az évről évre csökkenő 3-6 éves korú gyermek létszám miatt a 2015/16-os nevelési évtől az óvoda 6 csoport helyett 5 csoport működik.

4.4.4. számú táblázat - Általános iskolák adatai: osztályok, gyógypedagógiai osztályok, feladatellátási helyek

Tanév	Az általános iskolai osztályok száma a gyógypedagógiai oktatásban (a nappali oktatásban) (TS 080)	Az általános iskolai osztályok száma (a gyógypedagógiai oktatással együtt) (TS 081)	Általános iskolai feladatellátási helyek száma (gyógypedagógiai oktatással együtt) (TS 079)	Egy általános iskolai osztályra jutó tanulók száma a nappali oktatásban (gyógypedagógiai oktatással együtt) (TS 082)	Más településről bejáró általános iskolai tanulók aránya a nappali oktatásban (TS 084)
	db	db	db	fő	%
2016	0	15	2	16,87	0,00
2017	0	14	2	17,00	0,42
2018	0	12	2	17,58	0,00
2019	0	11	2	17,55	0,00
2020	0	9	2	20,11	0,55
2021	0	8	2	20,75	1,20

Forrás: TeIR, KSH Tstar

2022-ben az általános iskolai osztályok száma: 8, az egy osztályra jutó tanulók száma: 18,38 fő, az év folyamán nem voltak más településről bejáró tanulók.

Az általános iskolai oktatást 2013. január 1-jétől a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ, 2015-től a Klebelsberg Központ Berettyóújfalui Tankerületi Központ működteti. Településünkön nyolc évfolyamos iskola működik, a 2020/2021-es tanévtől kezdődően az első nyolc évfolyamon egy-egy osztály van. Az iskolai oktatás 3 épületben történik: 1-4 évfolyamig a Rákóczi u. 28. szám alatti AGORA épületben, 5-8 évfolyamig a Bacsó B. út 2-4. szám alatti iskolában. A Rákóczi u. 17. szám alatt a kistornateremben testnevelés oktatására van lehetőség.

A fenti táblázat a nappali oktatásban résztvevők és a napközis tanulók létszámát mutatja.

A tanulók létszámát vizsgálva megállapítható, hogy létszámuk folyamatosan csökken, a 2017/2018-as tanév végi tanulói létszám: 233 fő, a 2022/2023-as tanév végi tanulói létszám: 151 fő.

Az alsó tagozatos iskolások számában érzékelhető lényeges csökkenés - mely tükröződik az alsó tagozatos osztályok számában is, hiszen néhány szülő más településre íratja be már az óvodától kezdve gyermekét, így az alsó tagozatot kevesebben kezdik meg. A 2019/20-as tanévtől kezdődően az alsó tagozaton már csak 1-1 osztály indult.

Más településre járó tanulók száma igen magas. E mellett a folyamatosan csökkenő, illetve stagnáló gyermek születés száma is befolyásolja az általános iskolába beíratott tanulók számát.

1-3. osztályban egész napos oktatást biztosítunk a tanulóknak. 4. évfolyamon pedig tanulószobai foglalkozásokon vehetnek részt a gyerekek.

A sajátos nevelési igényű tanulók száma közel azonos a tanévek során (10-12 fő). **Az Iskolában jelenleg nincs gyógypedagógus**, az SNI-s gyermekek rehabilitációs fejlesztését óraadóval biztosítjuk kis csoportos foglalkozásokon. Valamennyi osztályunkban van BTMN-es vagy SNI-s tanuló. A BTMN-es tanulókkal fejlesztőpedagógus foglalkozik a szakértői véleményekben foglaltak alapján. **Az iskolában nem biztosított gyermekpszichológus**, akire szintén nagy szükség lenne. Az iskolában heti 10 órában biztosított a gyógypedagógus, a logopédiai ellátás nincs.

Az iskolában problémát jelent a magas hiányzások száma. Ezt a növekvő tendenciát szükséges lenne még jobban csökkenteni. Időlegesen sikerült a növekvő tendenciát megállítani az iskolában a TÁMASZ Gyermekjóléti Szolgálat felé történő jelzőrendszer működtetésével. Több családtól meg lett vonva a hiányzások miatt a családi pótlék folyósítása, azonban ma már ez sem visszatartó erő. A probléma néhány család több gyermekére jellemző.

Biharnagybajomban nem működik középiskola. A tanulók a környező települések (Püspökladány, Berettyóújfalú, Hajdúszoboszló stb.) középiskoláiba iratkoznak be.

Elnyert pályázatok

2021/2022-es tanév:

- Útravaló – Út a középiskolába program: 3 pedagógus összesen 7 tanulóval nyert támogatást.
- EFOP-3.2.5-17-2017-00004 „Pályaorientáció megerősítése a Berettyóújfalui Tankerületi Központ Intézményeiben”: A pályázat keretében újságíró- és matematika szakkör működik intézményünkben.
- HAT-19-01-0572 „Csaba királyfi csillagösvényén – Székelyek nyomában”: 14 felsős tanuló és 2 kísérő pedagógus vehetett részt a Határtalanul program keretében szervezett tanulmányi kiránduláson Erdélyben. Elnyert támogatás: 2 165 645 Ft.
- Napközi Erzsébet-tábor: 32 tanuló és 3 pedagógus részvételével. Elnyert támogatás: 640.000 Ft

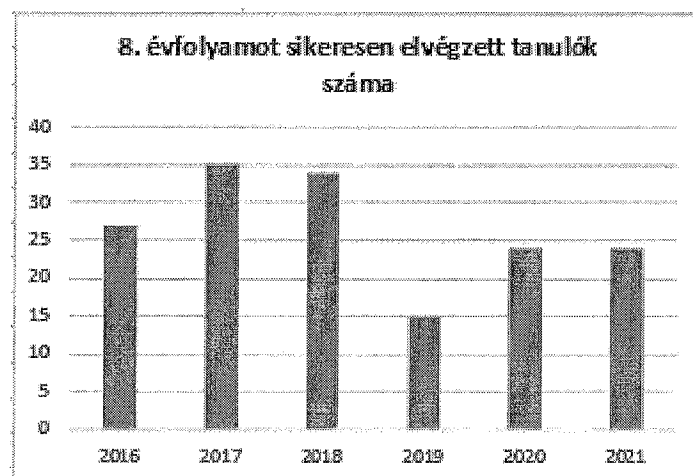
- Bentlakásos Erzsébet-táborok/Zánka 2 turnus, 16-16 tanuló részvételével. Elnyert támogatás: 640.000 Ft
- HAT-20-01-0969 „Történelmi emlékhelyeink és természeti csodák Szlovéniában és Horvátországban”: 15 tanuló és 2 kísérő pedagógus részvételével. Elnyert támogatás: 2 764 320 Ft
- Honvédelmi Sportszövetség: HS/ISKOLAI/15835365_iskolai1_324/2022 azonosító számú pályázat: hadtörténelmi és honvédelmi sportnap megvalósítása. Elnyert támogatás: 1.326.500 Ft.

2022/2023-as tanév:

- Útravaló – Út a középiskolába program: 4 pedagógus összesen 8 tanulóval nyert támogatást.
- Napközi Erzsébet-tábor: 41 tanuló és 4 pedagógus részvételével. Elnyert támogatás: 820.000 Ft
- Nyári élménytábor (Erdély) 20 tanuló és 3 kísérő részvételével

Tanév	A 8. évfolyamot eredményesen befejezte a nappali oktatásban (TS 083)
	Fő
2016	27
2017	35
2018	34
2019	15
2020	24
2021	24

Forrás: TeIR, KSH Tstar

2022-ben a nyolcadik évfolyamot 26 gyermek fejezte be sikeresen.

A köznevelési rendszer átalakítását követően a Szűcs Sándor Általános és Alapfokú Művészeti Iskola az Intézményfenntartó Központ fenntartásába és működtetésébe került. Ettől függetlenül az önkormányzat továbbra is támogatja az intézményt, hiszen a gyermekek helyzete, iskolai környezete, lehetőségei továbbra is az önkormányzat, a képviselő-testület figyelmének középpontjában vannak.

Az óvodában a hátránykompenzálás elsősorban egyéni fejlesztéssel történik, illetve a gyermekek tehetségműhelyek keretében erősítheti azon képességeiket, melyekben tehetségük mutatkozik.

A magas hiányzások és a magas évismétlők számának csökkentésére az általános iskola vezetősége eddig is tettek intézkedéseket, azonban kevésnek bizonyulnak. Kis mértékben csökkent a hiányzások száma, de még mindig lehetne csökkenteni. A jellemzően roma családokat érintő problémával a szülők nem foglalkoznak.

A köznevelési intézmények vezetői vetették fel azt a problémát, hogy mind az óvoda, mint az iskola vonatkozásában problémát jelent, hogy nincs elég fejlesztő szakember, így nagyon kevés idő jut egy gyermek fejlesztésére. Az óvodában a Pedagógiai Szakszolgálat által biztosított 1 fő logopédus, 1 fő fejlesztőpedagógus és 1 fő gyógypedagógus heti 4-5 órában mikrocsoportokban tud foglalkozni egyszerre 5-6 gyermekkel, egyéni fejlesztésre nincs lehetőség. Ez nagyon elhúzza a kialakult problémák javulását, esetleg megszüntetését. Ennek javítása érdekében szükséges lenne több óraszámban fejlesztő szakembert biztosítani a rendszerbe.

Nagy szükség volna pszichológus segítségére, valamint óvodapedagógusok, tanárok továbbképzésére logopédus és gyógypedagógus végzettség megszerzése érdekében, vagy a jelenleg a Pedagógiai Szakszolgálat által biztosított szakemberek több óraszámában történő foglalkoztatására.

- c) hátrányos megkülönböztetés és jogellenes elkülönítés az oktatás, képzés területén, az intézmények között és az egyes intézményeken belüli szegregációs jelenségek;

A jogellenes elkülönítés (szegregáció) leggyakrabban az oktatásban tapasztalható. Éppen ezért a törvény szerint hátrányos megkülönböztetésnek minősül a bármely csoporthoz tartozó személyek elkülönítése egy oktatási, nevelési intézményben, illetve az azon belül létrehozott tagozatban, osztályban, csoportban, beleértve azt is, ha az elkülönítés számarányukhoz viszonyítva lényegesen nagyobb arányban érinti a csoport tagjait, mint a többi tanulót. Az egyenlő bánásmód követelményének megsértését jelenti valamely személy vagy csoport olyan nevelésre, oktatásra való korlátozása, olyan nevelési, oktatási rendszer vagy intézmény létesítése, fenntartása, amelynek színvonala nem éri el a kiadott szakmai követelményekben meghatározottakat. Biharnagybajom településen élő gyermekek körében, azon intézménybe ahova járnak, hátrányos megkülönböztetés nem történt, valamint az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt eljárásra nem került sor. Azonban megfigyelhető az a jelenség, hogy azáltal, hogy jelentős mértékű azon gyermekek száma akiket nem a település iskolájába járatnak, ezáltal **egyfajta „spontán szegregáció” alakult ki az iskolában.**

- d) az intézmények között a tanulók iskolai eredményességében, az oktatás hatékonyságában mutatkozó eltérések;

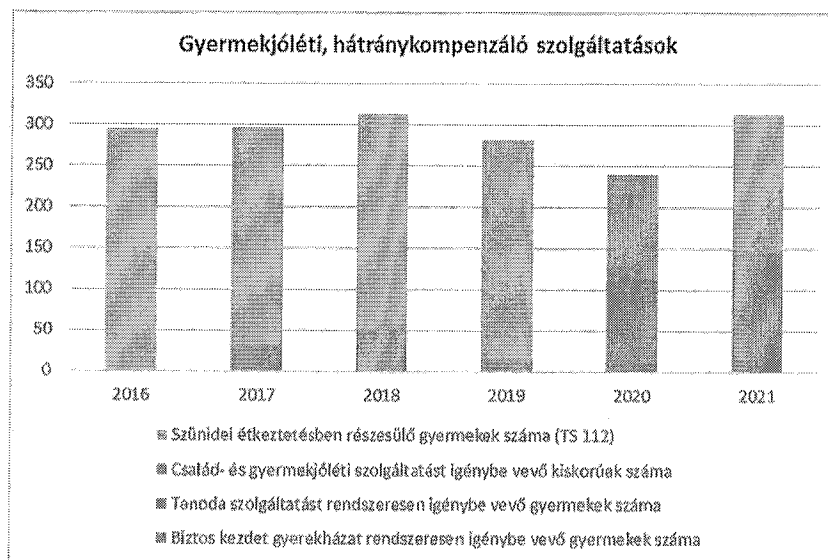
A településen egy iskola működik, a Szűcs Sándor Általános Iskola, ahol a 8. évfolyamra járó gyermekek közel 90%-a eredményesen fejezte be az utóbbi években az általános iskolai tanulmányait.

e) előnyben részesítés, hátránykompenzáló juttatások, szolgáltatások.

Az önkormányzat mind a szociális törvény, mind a gyermekek védelméről szóló törvényben meghatározott kötelező ellátásokat biztosítja.

4.4.6. számú táblázat - Gyermejjóléti, hátránykompenzáló szolgáltatások				
Év	Biztos kezdet gyerekházat rendszeresen igénybe vevő gyermekek száma	Tanoda szolgáltatást rendszeresen igénybe vevő gyermekek száma	Család- és gyermejjóléti szolgáltatást igénybe vevő kiskorúak száma	Szünidei étkeztetésben részesülő gyermekek száma (TS 112)
	Fő	Fő	Fő	Fő
2016	n.a.	0	n.a.	294
2017	n.a.	30	n.a.	266
2018	21	30	n.a.	261
2019	15	0	n.a.	266
2020	10	0	102	128
2021	16	0	129	167

Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati és intézményfenntartói adatok

2022. évben a szünidei étkeztetésben részesült gyermekek száma 148 fő volt, ami valamelyest kevesebb, mint az előző évben.

A 0-3 éves korú gyermekek ellátásához a Bajomi Biztos Pont Szociális Intézmény és Biztos Kezdet Gyerekház is hozzájárul az oda járó gyermekek étkeztetéséhez.

4.5 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.

A gyerekek helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
A család működését zavaró és akadályozó okok közül a családok anyagi, család széteséséből, a nevelés, gondozás, törődés, szeretet hiányából adódó veszélyeztetettség megemelkedett.	Szakemberek (pszichológus) bevonása az intézményekben a probléma csökkentésére, kezelésére
Huzamosabb ideje nincs betöltve több óvónői álláshely a szakember hiány miatt	ösztöndíj, tanulmányi szerződés kötése azokkal, akik vállalják az óvónői diploma megszerzését
Nincs biztosítva a gyermekek egyéni fejlesztése, csak mikrocsoportos foglalkozás keretében	A jelenlegi óraszámok növelése minimum 1-1 órával, vagy +1 fő szakember alkalmazása, vagy saját dolgozó szakirányú továbbképzése
Egyre növekszik az SNI-s és problémás gyermekek száma az óvodában	Gyógypedagógus, pszichológus alkalmazása
A szülők részéről az érzelmi és erkölcsi nevelés hiánya, melynek következtében nő a lelki sérült, magatartászavaros gyermekek száma	Szülők szemléletformálása pl. szülői értekezleteken, Gyermekpszichológusi terápia
A Mátyás k. úti óvodában kicsi a játszóudvar területe a 3 (4) csoport számára; A Bacsó B. úti óvodában a vízvezeték hálózat és a mosdók állapota elavult.	Játszóudvar területének növelése a Mátyás k. úti óvodában; A vízvezeték hálózat és a mosdók felújítása a Bacsó B. úti óvodában vagy olyan mértékben növelni a Mátyás király utcai óvoda területét, hogy az épület 2 csoportszobával történő bővítése is megoldható legyen pályázat útján.
Az évek során az óvodai fejlesztő játékok amortizálódtak, hiányosak	Tartós fejlesztő játékok beszerzése
A településen nem működik tanoda, ami délutáni foglalkozásokat, kulturális programokat, kirándulásokat biztosítana a tanulóknak, ezzel hozzájárulna a lemorzsolódás csökkenéséhez és a tanulmányi eredmények javulásához	Tanoda létrehozása
A tanköteles korú gyermekek közül sokan más települések iskoláiba járnak, s ezáltal spontán szegregáció alakult ki a település iskolájában.	A vonzerő visszaszerzése érdekében az intézmény pozitív imázsának erősítése a településen. Az iskolát bemutató tájékoztató programok szervezése a település óvodáiban.

*A településen az 1-3 osztályos tanulók részére az iskola otthonos oktatás megszűnt, de biztosított az egész napos oktatás és felügyelet a napközi otthon igénybevételével.
A beazonosított problémák továbbra is jelen vannak a településen, a megoldásukra törekszünk.*

5. A nők helyzete, esélyegyenlősége

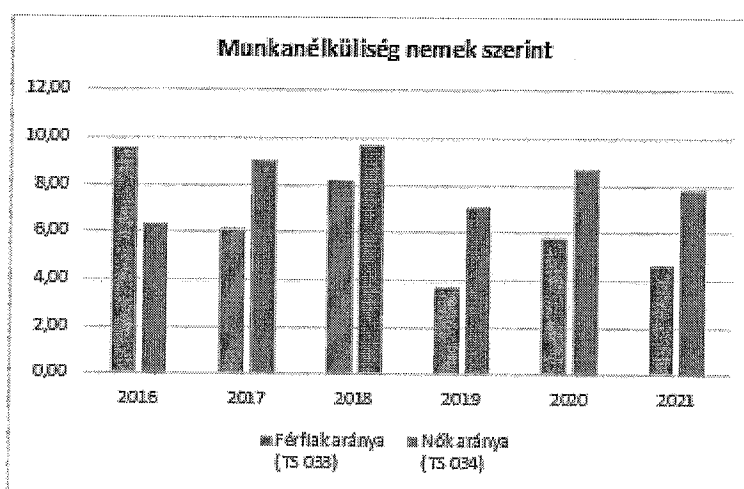
5.1 A nők gazdasági szerepe és esélyegyenlősége

a) foglalkoztatás és munkanélküliség a nők körében

5.1.1. számú táblázat - Munkanélküliségi ráta nemek szerint
(a 3.2.1. táblával azonos)

Év	Nyilvántartott álláskeresők aránya az állandó népességben a 15-64 évesek körében		
	Férfiak aránya (TS 033)	Nők aránya (TS 034)	Összesen
	%	%	%
2016	9,58	6,3	7,94%
2017	6,1	9,04	7,57%
2018	8,19	9,66	8,93%
2019	3,68	7,03	5,36%
2020	5,81	8,71	7,26%
2021	4,6	7,81	6,21%

Forrás: TelR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

A nők gazdasági, a munkaerő-piaci speciális helyzetét többek között az adja, hogy egyszerre több szerepet töltenek be a mindennapi életben, egyszerre kell helytállniuk a munkahelyen és a családjukban. A kettős szerep miatt sokszor plusz terhek nehezdednek rájuk, s ez a szerepek összehangolása néha nehézséget jelenthet mindkét fél számára. A gyermekgondozási szabadságról (GYES, GYED, GYET) visszatérni szándékozó, illetve a kisgyermeket nevelő nők számára a korábbi munkahelyükre való visszatérés több szempontból is nehéz feladatot jelent. A munkaadók sokszor gondolják azt, hogy a gyermeket nevelő nők kevésbé terhelhetők, gyermekük esetleges betegségei, a család ellátása miatt kevésbé kiszámíthatók. Munkától való tartós távollétük alatt készségeik, ismereteik elavulnak, megkopnak, amely alkalmazásukban

hátráltathatja őket (főleg, ha több gyermek születése miatt hosszabbidőt töltöttek távol). Még nagyobb hátrányban vannak azok, akik gyermeküket, vagy gyermekeiket egyedülállóként nevelik, és/vagy esetleg pályakezdőként kevés munkatapasztalattal rendelkeznek. A munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény 12. §-a rendelkezik arról, hogy a munkaviszonnyal, így különösen a munka díjazásával kapcsolatban az egyenlő bánásmód követelményét meg kell tartani. A munka egyenlő értékének megállapításánál különösen az elvégzett munka természetét, minőségét, mennyiségét, a munkakörülményeket, a szükséges szakképzettséget, fizikai vagy szellemi erőfeszítést, tapasztalatot, felelősséget, a munkaerő-piaci viszonyokat kell figyelembe venni. A nők elleni hátrányos megkülönböztetést nem mindig könnyű észrevenni: sokszor maguk a nők – különösen, ha vezető pozíciót töltenek be – tiltakoznak a leghevesebben, amikor arról esik szó, hogy az otthoni, a munkahelyi vagy a közéleti szférában személyesen ők maguk, vagy a nők általában hátrányt szenvednének el a férfiakhoz képest.

A nemek közötti hátrányos megkülönböztetést néhány jogszabály tiltja ugyan (pl. Alaptörvény XV. cikke, Munka Törvénykönyve 12 §, és az EbkTv), de a nők és férfiak között a társadalmi élet minden területére kiterjedő egyenlőtlenség természetének okainak feltárását és persze felszámolását nem írja elő jogszabály.

Külön a nők esélyegyenlőségére és diszkriminációjuknak tilalmára nincs jogszabály. Az elsődleges törvény, amelyben kiemelve szerepel a nemek közötti egyenlőség szem előtt tartása az élet minden területén, Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról (2003. CXXV. tv.) szóló törvény. Ez a törvény mondja ki, hogy a közfeladatot ellátó szervezetek minden jogviszonyukban, eljárásukban és intézkedésük során meg kell tartaniuk az egyenlő bánásmód követelményét (4. §). A törvény tételesen felsorolja, mely területeken tiltja a diszkrimináció minden formáját: tiltja a nemen, a családi állapoton, az anyaságon (terhességen) vagy apaságon, valamint a foglalkoztatási jogviszonynak vagy a munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonynak részmunkaidős jellegén, illetve időtartamának határozott vagy határozatlan jellegén alapuló megkülönböztetést. A rendeletet meghozó kormány a fenti törvény 64.§-ában foglalt felhatalmazás alapján elrendelte az Egyenlő Bánásmód Hatóság létrehozását. Az egyenlő bánásmód követelményének megsértése esetén a jogaiban sértett fél kérelmére, illetve a törvényben meghatározott esetekben hivatalból lefolytatja a hatósági eljárást annak megállapítása érdekében, hogy történt-e hátrányos megkülönböztetés. Közérdekű igényérvényesítés joga alapján pert indíthat a jogaiban sértett személyek és csoportok védelmében. A hatóság továbbá véleményezi az egyenlő bánásmódot érintő jogszabályokat, az állami irányítás egyéb jogi eszközeit és jelentéstervezeteit, javaslatot tesz kormányzati döntésekre, jogi szabályozásra. Rendszeresen tájékoztatja a közvéleményt és a kormányt az egyenlő bánásmód érvényesülésével kapcsolatos helyzetről, tájékoztatja az érintetteket az igényérvényesítés lehetőségeiről. Közreműködik azoknak a jelentéseknek az elkészítésében, melyeket az egyenlő bánásmód hazai érvényesülésével kapcsolatban nemzetközi szervezetek részére kell megküldeni.

A Kormány biztosítani kívánja, hogy a nőknek a férfakkal azonos jogai a mindennapokban is érvényesüljenek, a nők férfi társaikkal azonos esélyt kapjanak az érvényesülésre. Magyarország ígéretet tett az Európai Unió irányelveinek következetes érvényesítésére, amely irányelvek kiemelt fontosságot tulajdonítanak az élet minden területén a nők nyílt vagy rejtett diszkriminációja felszámolásának, és meghatározzák a nemek közötti egyenlőség érvényesítésének nemzetközileg elismert terminológiáját is.

b) nők részvétele foglalkoztatást segítő és képzési programokban

Biharnagybajomban a 2022. január 1-jei adatok szerint 1370 fő a férfi és 1285 fő a női lakosság száma. A nők összlakossághoz viszonyított aránya 48,4%. Megállapítható, hogy a településen a nők száma 85 fővel és 3,2%-kal kevesebb, mint a férfi lakosok száma.

A településen található, nőket is foglalkoztató munkahelyek jellemzően a közszféra, a könnyűipar és a szolgáltatást nyújtó szféra. A foglalkoztatott, az inaktív és a munkanélküli női népesség főbb demográfiai adatai nem állnak teljes körűen a rendelkezésre (gyermekszám, képzettség, családi állapot, demográfiai adatok), a lekérdezhető adatok a nők és férfiak számát összesen ismerteti. Az elmúlt éveket vizsgálva a településen a nők munkaerő-piaci szempontból nem voltak hátrányban.

A településnek fontos feladata a népességmegtartó képesség erősítése, az elvándorlás csökkentése. Erre egyedül a munkahelyteremtés, a foglalkoztatás bővítése jelenthet megoldást.

Erre nagyon kevés a lehetőség a térség és a település infrastrukturális helyzetét és földrajzi elhelyezkedését megnézve. Az önkormányzat próbálja a helyi vállalkozók elképzeléseit támogatni, segíteni annak érdekében, hogy plusz munkahelyeket teremtsenek, ezzel egyben elősegíteni a nők esélyeinek növelését a foglalkoztatásban.

c) alacsony iskolai végzettségű nők elhelyezkedési lehetőségei

Az iskolai végzettség a korábbi években fordított arányosságot mutatott, minél magasabb végzettséget szerzett valaki, annál könnyebben tudott elhelyezkedni a munkaerő piacon, de ez napjainkra nem biztosít kellő alapot az azonnali munkába lépéshez. A táblázatokból az is kitűnik, hogy a szakmunkás, szakképzett szakemberek száma csökkent a munkanélküliek között, sajnos ez nem az elhelyezkedési esélyeket mutatja, hanem átalakult az oktatás és a 9-10. osztályra épülő szakma megszerzésével kitolódott, vagy eltűnt a valódi szakember képzés. A munkaerőpiac igényelne magasan kvalifikált szakmunkásokat, vagy hiányszakmákat, de erre sem megfelelő elméleti oktatás, sem gyakorlati oktatás nincs biztosítva, megszűntek a korábbi gyakorlati hely lehetőségek, a vállalkozókat sem ösztönzik a tanulóvállalásra. A most bevezetésre kerülő duális szakképzés próbál változtatni ezen a helyzeten. A kisgyermeket nevelő, a roma, a sokgyermekes, vagy gyermekét egyedül nevelő anyák, valamint a 45 év feletti nők különösen, többszörösen hátrányos helyzetben vannak a munkaerőpiacon. A legveszélyeztetettebb korcsoport az 55-69 éves kor közötti nők. Ennek oka, hogy az ő korosztályuk nem rendelkezik nyelvismerettel, számítógépes ismeretekkel és megfelelő képzettségi szinttel sem, viszont a munkaerőpiac ezt elvárja. Így ezen korosztály még ha szeretne is, nem tud elhelyezkedni. Településünkön a közfoglalkoztatás az egyik megoldás erre a problémára.

d) hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás területén (pl. bérkülönbség)

Az Önkormányzat, mint munkáltató eleget tesz az egyenlő munkáért egyenlő bér követelményének. E cél megvalósulását példamutatásával tudja segíteni, hiszen szükséges az a tudatformálás és szemléletváltás, amely ezen a területen is biztosítja az esélyegyenlőséget.

Képzésbe vonás, illetve a képzésszervezés kapcsán mindenképpen elmondható, hogy ugyanolyan esélyt kapnak a nők, mint a férfiak. Bérkülönbség településünkön hátrányos megkülönböztetés miatt nincs, mivel a férfiak és a nők az önkormányzat érdekkörébe tartozó intézményeknél azonos illetményel kerülnek foglalkoztatásra.

5.1.2. számú tábla - A 180 napnál hosszabb ideje nyilvántartott álláskeresők (a 3.2.3. táblával azonos)

Év	180 napnál hosszabb ideje regisztrált munkanélküliek aránya (TS 057)	Nők aránya a 180 napon túli nyilvántartott álláskeresőkön belül (TS 058)
	%	%
2016	43,92	46,15
2017	45,71	57,81
2018	46,63	48,68
2019	67,37	64,06
2020	68,25	61,63
2021	71,7	67,11

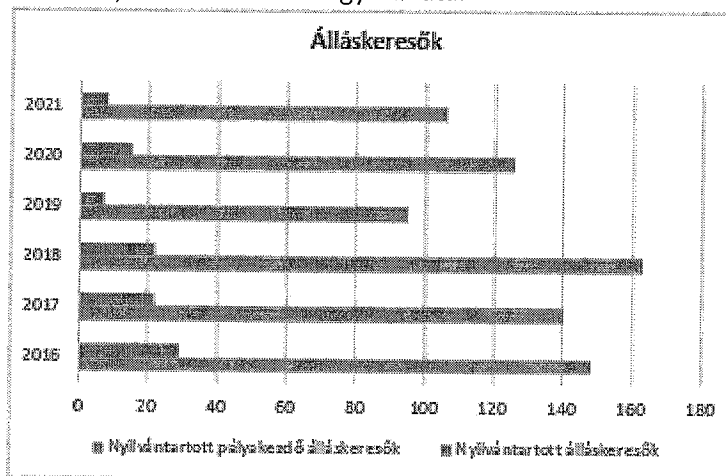
Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

Biharnagybajom községben a regisztrált munkanélküliek körében, a tartós munkanélküliek aránya 71,7%, ezen belül a nők aránya 67,11%.

5.1.3. számú táblázat - Pályakezdő álláskeresők száma (a 3.2.6. táblával azonos)

Év	Nyilvántartott álláskeresők száma (TS 052)	Nyilvántartott pályakezdő álláskeresők száma (TS 053)
	fő	Fő
2016	148	29
2017	140	22
2018	163	22
2019	95	7
2020	126	15
2021	106	8

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

5.2 A munkaerő-piaci és családi feladatok összeegyeztetését segítő szolgáltatások (pl. bölcsődei, családi napközi, óvodai férőhelyek, férőhelyhiány; közintézményekben rugalmas munkaidő, családbarát munkahelyi megoldások stb.)

A családi, magánéletbeli feladatok és felelőségek általában egyoldalúan a nőket terhelik. A kisgyermeket nevelő nők (és férfiak) esélyeit a szolgáltatási hiányosságok alapvetően rontják.

A kisgyermeket nevelő nők munkahelyre történő visszakерülését a szolgáltatási hiányosságok alapvetően rontják, viszont településünkön rugalmasan működik. A kisgyermekesek munkaerő-piaci esélyeinek tekintetében elsődleges a bölcsődei férőhelyek száma. Településünkön a gyermekek napközbeni ellátását szolgáló bölcsődei férőhelyek száma elegendő, várólista nincs. 26 férőhelyen várják elsősorban a munkaerő piacra visszatérő szülők gyermekeit. A bölcsőde, igazodva a munkaerő-piaci igényekhez 6:30 és 16:30 óra között van nyitva.

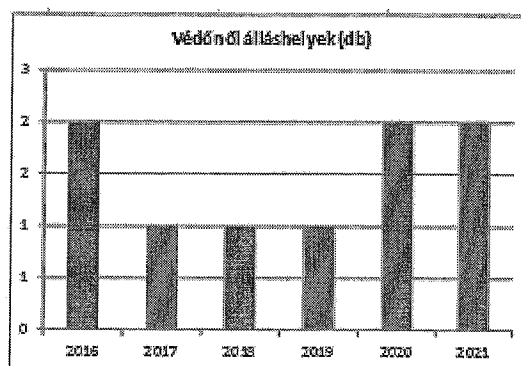
Minden gyermek számára biztosított a 3 éves kortól történő óvodáztatás, felvétel iránti kérelmet nem utasítanak el. Az Óvoda 6:30 és 16:30 óra között van nyitva a dolgozó szülők munkaidejéhez rugalmasan alkalmazkodva.

2018. augusztus 27-től a Biztos Kezdet Gyerekház is várja a 0-3 éves korosztályt, valamint a várandós anyákat is 8:00 és 13:00 óra között.

5. 2. 1. számú táblázat – Védőnői álláshelyek száma (a 4.3.1. táblával azonos)

Év	Betöltött védőnői álláshelyek száma (TS 109)	0-3 év közötti gyermekek száma	Átlagos gyermekszám védőnőnként
	db	fő	fő
2016	2	n.a.	
2017	1	n.a.	
2018	1	n.a.	
2019	1	n.a.	
2020	2	n.a.	
2021	2	n.a.	

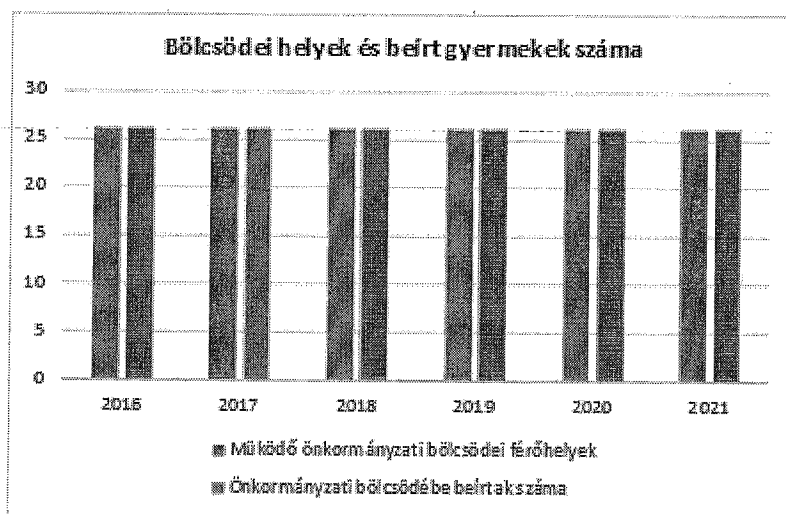
Forrás: TeIR, KSH Tstár, Önkormányzati adatok

5.2.2. a) Bölcsődék és bölcsődébe beíratott gyermekek száma (4.3.3. a.) számú táblázatból

Év	Működő, önkormányzati bölcsődei férőhelyek száma	Önkormányzati bölcsődébe beírt gyerekek száma
	db	Fő
2016	26	26
2017	26	26
2018	26	26
2019	26	26
2020	26	26
2021	26	26

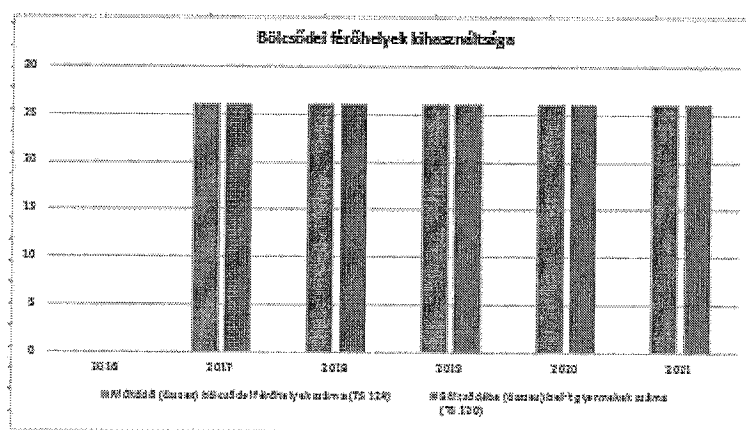
Forrás: Önkormányzati és intézményi adatgyűjtés

5.2.2. b) Bölcsődék és bölcsődébe beíratott gyermekek száma (4.3.3. b.) száma táblázatból

Év	Működő munkahelyi bölcsődéi férőhelyek száma (TS 126)	Munkahelyi bölcsődébe beírt gyermekek száma (TS 127)	Működő családi bölcsődéi férőhelyek száma (TS 128)	Családi bölcsődébe beírt gyermekek száma (TS 129)	Működő mini bölcsődéi férőhelyek száma (TS 130)	Mini bölcsődébe beírt gyermekek száma (TS 131)	Működő (összes) bölcsődéi férőhelyek száma (TS 132)	Bölcsődébe (összes) beírt gyermekek száma (TS 133)
	db	Fő	db	Fő	db	Fő	db	Fő
2016	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
2017	0	0	0	0	0	0	25	25
2018	0	0	0	0	0	0	25	25
2019	0	0	0	0	0	0	25	25
2020	0	0	0	0	0	0	25	25
2021	0	0	0	0	0	0	25	25

Forrás: Tájé. KSH Tatar

5.3 Családtervezés, anya- és gyermekgondozás területe

A családtervezés, anya- és gyermekgondozás a védőnői hálózat szakmai munkájában jelenik meg. Ennek során a szociálisan nehéz helyzetben élő várandós anya és gyermekekre fokozott figyelmet fordítanak. A leendő szülők számára a gyermekgondozással kapcsolatos ismeretek átadását már várandós korban megkezdik: tanfolyamok, beszélgetések, családlátogatások formájában. Segítséget nyújtanak a családi-, szociális juttatások megismerésében és a hozzá tartozó nyomtatványok kitöltésében. Családtervezéssel kapcsolatban a gyermekek felvilágosítására alapvetően az iskolában kerül sor.

A családtervezés, anya- és gyermekgondozás a védőnői hálózat szakmai munkájában jelenik meg. Ennek során a szociálisan nehéz helyzetben élő várandós anyákra és gyermekekre fokozott

figyelmet fordítanak. A leendő szülők számára a gyermekgondozással kapcsolatos ismeretek átadását már várandós korban kezdik meg beszélgetések, családlátogatások formájában.

Védőnő feladatköre:

elvégzi az egészségi állapotot ellenőrző alapvető vizsgálatokat

(testsúly, magasság, vérnyomás, stb.)

tájékoztat a várandós gondozás menetéről,

tájékoztat a családtámogatási ellátási formákról, jogosultságokról,

kiemelt és rendszeres figyelmet fordít az újszülött egészséges testi-lelki fejlődésére.

segítséget nyújtanak a családi-, szociális juttatások megismerésében és a hozzá tartozó nyomtatványok kitöltésében.

Amint már korábban is említésre került, a településen a védőnői szolgálat jól működik. Folyamatosan, magas szakmai színvonalon és családbarát módon látják el feladatukat. Értékes és tevékeny tagja a jelzőrendszernek is.

5.4 A nőket érő erőszak, kapcsolati erőszak

A családon belüli erőszaknak több fajtáját különböztetjük meg:

- szóbeli,
- megfélemlítés,
- lelki,
- elszigetelés,
- testi,
- szexuális,
- gazdasági, anyagi.

A statisztikai adatok azt mutatják, hogy a nők ellen elkövetett bűncselekmények között egyértelműen a családon belüli erőszak a leggyakoribb. Jellemzően az erőszak jó része a családban marad, hiszen a nőket, illetve a családokat érő erőszakos cselekedetek nagy része ma még felderítetlen. A gyermekvédelmi, szociális szolgáltatások, a védőnői hálózat, a rendőri tevékenység eredményeként, a jelzőrendszerek alapján több esetre derül fény, egyre többen tudják, hogy problémáikkal hova fordulhatnak segítségért.

A rendőrség különböző fórumokon próbál felvilágosítást tartani a családon belüli erőszakról, illetve arról, hogy milyen lehetőségei vannak annak, akit ilyen erőszak ér.

Tény, hogy a családi erőszakot elszenvedők igyekeznek azt titokban tartani, és inkább tűrik, mint fellépjenek ellene.

Megoldás itt továbbra is a prevenció, illetve a folyamatos tájékoztatás.

5.5 Krízishelyzetben igénybe vehető szolgáltatások (pl. anyaotthon, családok átmeneti otthona)

A szolgáltatások közvetítése a Család- és gyermekjóléti Szolgálat feladata, évek óta kialakult jó gyakorlat alapján működik a jelzőrendszer.

5.6 A nők szerepe a helyi közéletben

A nők közéleti szerepvállalását nagyban befolyásolja a társadalom női szerepfelfogása. Felmérésekből kiderül, hogy Magyarországon sok esetben a nők is szerepüket elsősorban a családi környezetben határozzák meg, a gyermeknevelési, háztartási feladatokat helyezve előtérbe. Számításba véve azt a tényt, miszerint a nők maguk is másképp ítélik meg a társadalomban betöltött szerepüket, elmondható, hogy a politikában, közéletben való részvétel nem kizárólagos mutatója az esélyegyenlőségnek.

Önkormányzat példamutatással hívja fel a figyelmet a nők társadalmi szerepvállalásának erősítésére. A települési képviselők körében 4 nő található. A hivatal vezetőinek és középvezetőinek túlnyomó többsége nő.

Megállapítható, hogy a településen nincs jelenleg olyan szervezet, amely a nők érdekvédelmére alakult volna.

Biharnagybajom Községi Önkormányzat köztisztviselői álláshelyeit is nők töltik be. A Szűcs Sándor ÁMK igazgatója, illetve a köznevelési intézmények vezetői is nők.

A Polgármesteri Hivatalban 7 fő nő köztisztviselő dolgozik, akik jelenleg szépen felújított, tágas, világos, a mai követelményeknek minden szempontból megfelelő irodahelyiségekben dolgoznak.

A Biharnagybajomi Református Nőszövetség elsősorban diakóniai tevékenységet folytat, de számtalan szolgálati terület aktív résztvevői. Nőszövetség jelenleg 10 főből áll. Az elmúlt évek során rendeztek már jótékonyági vásárokat, amelynek bevételéből az iskolai hitoktatásban résztvevő gyerekeknek ajándékokat készítettek, de osztottak már Nyilas Misi csomagokat is rászoruló családok gyermekeinek, készítettek szeretetsomagot idősök részére, családi napok alkalmával főztek, ünnepi alkalmakra énekműsorral készültek, illetve kézműves ajándékokat készítettek az ünnepi istentiszteleten résztvevők számára. 2022-ben formálódott egy új, nőkből álló közösség Női Fonó néven, ők a helyi gazdakör női tagozataként végeznek közösségi tevékenységeket.

5.7 A nőket helyi szinten fokozottan érintő társadalmi problémák és felszámolásukra irányuló kezdeményezések

A nőket helyi szinten fokozottan érintő társadalmi problémák és felszámolásukra irányuló kezdeményezésekről nehéz beszélnünk, mivel az önkormányzat intézményei nagyon kevés adattal rendelkeznek problémák tekintetében, illetve a nők elleni hátrányos megkülönböztetést nem könnyű objektíven, tényszerűen regisztrálni. A településen nincs tudomásunk a nőket helyi szinten fokozottan érintő társadalmi problémákról és felszámolásukra irányuló kezdeményezésekről.

A kisgyermeket nevelő, a sokgyermekes, a gyermeküket egyedül nevelő anyák és a 45-50 év feletti nők hátrányos helyzetben vannak a munkaerő piacon. Ezt helyi szinten megoldani nem lehet, a magányosság és az elhagyatottság érzésének megszüntetésére a társadalmi és kulturális összefogás a lehetséges megoldás.

5.8 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.

A nők helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
A munkaerő piacon való elhelyezkedésük sokkal nehezebb, mivel a lehetőségek sokkal szűkebbek	A nők körében a képzési programok körének szélesítése, a részmunkaidős foglalkoztatás támogatása, családbarát munkaidő és munkahely kialakítása

A beazonosított problémák továbbra is jelen vannak a településen, a megoldásukra törekszünk.